MINISTERUL DE INTERNE
OFICIUL PENTRU PROPAGANDĂ, PUBLICAŢII DE SPECIALITATE
ŞI EDITORIAL

Oameni ai informaţiilor

MINISTERUL DE INTERNE
OFICIUL PENTRU PROPAGANDĂ, PUBLICAȚII DE SPECIALITATE
ȘI EDITORIAL

SECRET DE SERVICIU

OAMENI AI INFORMAȚIILOR

SERIA 0904

1972

Traducere de: cpt. CONSTANTIN GĂDEA
lt. maj. IOAN ROTAR
Coperta executată de mr. VICTOR JERCA

Există o mare varietate de surse de unde se obțin informații, multe avînd un caracter deschis, fiind la îndemîna tuturor. Unele din aceste surse nu implică nimic altceva decît citirea ziarelor și a periodicelor, pe cînd altele reclamă o tehnică mai scumpă și mai complexă. Datele ce ajung la organul de informații trebuie să fie coroborate, apreciate și interpretate. Pentru aceasta este nevoie de oameni cu cea mai înaltă calificare și de o mare rigurozitate științifică.

Problemele ce se pun în domeniul aprecierii și interpretării informațiilor constau, în primul rînd, în găsirea metodelor adecvate de asimilare a masei de date pe care le pun la dispoziție sursele și mijloacele de comunicații moderne și, în al doilea rînd, în capacitatea de a face deosebire între cele curente și cele „cu bătaie lungă".

Stabilirea unui raport just între așa-zisele informații curente, ce vin să satisfacă o nevoie imediată, și cele „de perspectivă" constituie o problemă de care se lovesc multe organe informative.

Consumatorul de informații preferă, deseori, datele folositoare imediat, pentru probleme singulare existînd, bineînțeles, o justificare a acestei atitudini.

„Pronosticarea" exactă a ceea ce se va întîmpla este un lucru deosebit de dificil, deoarece astăzi evenimentele se schimbă foarte rapid. Dar ceea ce se cere de la organele informative constă în prognozarea tuturor direcțiilor posibile în care s-ar putea să evolueze evenimentele.

Lucrătorul de informații știe că menirea lui este să culeagă informații care să prevină situații ce ar aduce prejudicii statului

pe care este chemat să-l apere și face acest lucru cu orice preț, inclusiv cu cel al vieții.

Prezentarea cîtorva șefi ai diverselor organisme de informații ori simpli agenți de rînd va ajuta la adîncirea cunoștințelor asupra acestui domeniu de activitate[1]*. Nici unul din cei pe care îi vom întîlni în această lucrare nu seamănă cu spionii și contraspionii din filmele de aventuri. Activitatea de informații nu înseamnă numai căutarea de surse clandestine, ci și judecarea și aprecierea diverselor fapte. In acest domeniu al judecării și aprecierii informațiilor și-au adus contribuția mulți lucrători de informații valoroși. Unii dintre cei pe care îi vom prezenta aici au fost oameni cu firi ce, în majoritatea cazurilor, nu au avut comun decît faptul că au încercat tot timpul să găsească soluții la probleme dificile și complicate. Ei au fost conștienți că orice soluție greșită dată uneia sau alteia dintre probleme putea aduce prejudicii grave statelor lor.*

[1] Toate aprecierile la adresa oamenilor și faptelor la care se fac referiri în lucrare aparțin autorilor materialelor traduse ce au stat la baza alcătuirii prezentului volum.

ȘEFI, INFORMAȚII, PREVIZIUNI

COLONELUL GAUCHÉ

In perioada premergătoare celui de-al doilea război mondial în Franța existau două organe informative: Biroul 2 și Serviciul de informații. Prestigiul deosebit de care se bucura Biroul 2 se explică prin aceea că pericolul cel mai mare pentru francezi îl constituia armata germană, iar informațiile despre forțele armate ale Germaniei erau furnizate de către acest birou care făcea parte din Marele stat major. Șeful Biroului 2, în perioada cea mai critică dintre cele două războaie mondiale, a fost colonelul Gauché, numit în acest post în anul 1935.

Gauché era un om agreabil și foarte ponderat, trecut bine de 50 de ani în preajma războiului. Era de statură potrivită, bine legat, cu părul încărunțit tuns scurt. Privit mai de aproape surprindea prin clipitul inteligent al ochilor, care se ascundeau după niște ochelari fără brațe, ținuți într-un asemenea balans precar pe nas, încît lăsau impresia că la primul strănut vor zbura pînă departe.

Era reticent și aproape taciturn. Ca să ajungi în relații mai amicale cu el îți trebuiau luni de zile de încercări. Ca toți francezii, trata mîncarea și băutura cu respect, știind să le aprecieze și făcîndu-i plăcere să tragă cîte un chef împreună cu colegii. Despre modul cum își petrecea timpul liber și despre viața lui particulară nu se cunosc prea multe lucruri. Fusese ofițer de infanterie la începuturile carierei lui și, ca la toți infanteriștii, părerile și concepțiile sale aveau un pronunțat caracter practic. Informațiile și lucrările prezentate de el erau de bună calitate și veridice. Făcea impresia că pe el nu-l influențau nici evenimentele și nici părerile șefilor. Pe de altă parte, avea o metodă distinsă de lucru cu subordonații, fapt pentru care era foarte apreciat, cum apreciate îi erau, de altfel, experiența și cunoștințele.

Gauché citea în englezește și înțelegea ceea ce citea, însă nimeni nu l-a auzit vorbind în această limbă. Se bucura de încrederea majorității ofițerilor superiori francezi din cadrul Marelui stat major.

Activitatea informativă a francezilor dintre cele două războaie mondiale avea la bază o seamă de concepții ce erau respectate cu rigurozitate de către ofițerii Biroului 2. Importanța acestora era însă diminuată de faptul că felul în care erau transmise informațiile nu permitea luarea oportună a deciziilor. Acest lucru a fost sesizat la timp de către Biroul 2, care a luat hotărîrea să prezinte superiorilor săi sinteze periodice cu informațiile deținute la un moment dat. Ulterior, sintezele erau completate cu alte informații culese pe parcurs și care trebuiau să umple eventualele goluri rămase. Frînturile de informații erau considerate ca fiind periculoase și nu se aduceau la cunoștința superiorilor, mai ales dacă nu se coroborau cu datele raportate deja. Ca un corolar al acestei concepții, șeful Biroului 2 insista ca sintezele să nu se limiteze numai la prezentarea de informații cu caracter pur militar, ci să cuprindă și pe cele politice, economice și de altă natură, care puteau ajuta la mai buna înțelegere a problemelor investigate.

Ofițerii din Biroul 2 erau, de asemenea, instruiți să păstreze un scepticism sănătos cu privire la rapoartele care le primeau, amintindu-li-se în permanență că și cea mai bună informație, chiar sub formă de document autentic, nu constituia un ghid perfect cu privire la intențiile politice sau militare ale adversarului, deoarece acestea se puteau schimba. Asemenea informații erau însă demne de cel mai atent studiu, pentru că indicau liniile directoare ale activității adversarului la un moment dat.

Uneori însă Biroul 2 părea că depindea prea mult de informațiile ce le primea de la agenții secreți, fiind adesea copleșit de o masă de date contradictorii care nu puteau fi confirmate și coroborate cu cele obținute din alte surse. A doua rezervă cu privire la metoda de lucru a Biroului 2 era de natură pur tehnică și rezulta din modul scolastic în care francezii rezolvau anumite probleme. La început se studia situația adversarului în detaliu și se stabileau faptele cît mai veridic posibil, după aceea se întocmea o listă cu variante privind evoluția ulterioară a evenimentelor, iar acestea probabilități se numeau ipoteze. Studiile ce se făceau în continuare aveau menirea să reducă numărul ipotezelor la minimum, dar nici una dintre ele nu era exclusă ca fiind imposibilă, pînă nu se dispunea de informații din care să rezulte acest lucru. Ipotezele rămase se studiau din nou, și mai în amănunțime, cu scopul de a se ajunge la varianta care coincidea cu hotărîrile luate de adversar. Din nefericire o asemenea soluție era rareori posibilă și adesea ofițerii de informații francezi nu aveau dovezi cu care să elimine chiar și cele mai năstrușnice ipoteze.

Tratatul de la Versailles impunea limite foarte stricte pentru forțele armate germane. In ciuda aparentei respectări a prevederilor tratatului de către oficialitățile germane, organele de informații franceze continuau să manifeste o profundă neîncredere în intențiile nemților, atitudine complet neînțeleasă de englezi și americani. Pentru mulți germani, pacea din 1918 nu însemna decît cîștigarea unui ră-

gaz pentru a se reface. Soldații germani întorși de pe front erau primiți ca învingători de către orașele și satele natale, iar în ce-l privea, Biroul 2 nu se îndoia de faptul că germanii vor încerca, cînd li se va ivi ocazia, să-și ia revanșa, și istoria i-a dat dreptate. Încă din 1921, sub aparența de calm și de resemnare ce le afișa Germania, aveau loc multe prefaceri. Generalul Hans von Seeckt a transformat puțin numeroasele forțe militare germane într-o armată de profesioniști de elită.

Se acceptau, pentru a intra în armată, doar cei mai dotați recruți, din toate punctele de vedere, și se poate afirma că selecția era deosebit de riguroasă, dacă pentru fiecare post devenit vacant se prezentau cel puțin zece candidați. Apoi fiecare soldat și ofițer german era instruit astfel încît putea ocupa o funcție superioară cel puțin cu o treaptă celei pe care o deținea la data instruirii. Nici o invenție militară sau idee strategică nu scăpa noii armate, care s-a folosit, de asemenea, de toate prilejurile pentru a se instrui în mînuirea celor mai perfecționate tipuri de armament.

Astfel, cu mult înainte ca Hitler să vină la putere, Biroul 2 a informat oficialitățile franceze că armata germană își schimbase structura și spiritul față de cele prevăzute în Tratatul de la Versailles. Diviziilor le lipsea armamentul modern, dar dispuneau de cadre și personal bine instruit, iar industria germană aștepta numai comenzile de a trece la fabricarea pe scară largă a echipamentului necesar.

Unii comentatori susțin că sintezele și studiile pregătite de Biroul 2 în acei ani erau alarmiste. Din studiul făcut rezultă într-adevăr o seamă de exagerări și greșeli de detaliu privind puterea militară a Germaniei. In general, Gauché a supraestimat numărul total de divizii pe care-l puteau mobiliza hitleriștii. Pe de altă parte însă, atît Gauché cît și colegii săi au înțeles și intuit perfect gîndirea politică și concepțiile militare ale lui Hitler. Ei și-au dat seama că indiferent de numărul exact de divizii, noua armată germană devenise cea mai formidabilă mașină de război din perioada

respectivă. Gauché, prin sintezele și rapoartele sale, a indicat anul 1935, cînd Hitler a introdus serviciul militar obligatoriu, ca fiind anul în care aliații trebuiau să intervină pentru a curma ascensiunea militarismului în Germania. In formularea acestei păreri el se baza pe faptul că, în momentul respectiv, în armata germană, aflată la începuturile reorganizării, domnea încă confuzia și chiar haosul. Foarte mulți susțin că Hitler ar fi putut fi oprit, dacă s-ar fi intervenit în anul următor, cînd Germania a ocupat zona demilitarizată a Rinului, dar Gauché a demonstrat că acest lucru se putea face cu prețul unui război în care să fi fost angajate toate forțele Franței. Aceasta era și concluzia la care ajunseseră generalii nemți, care mai cunoșteau și faptul că Franța, pentru a-și trece economia pe picior de război și a-și mobiliza toate forțele umane, avea nevoie de mai bine de o lună de zile, timp în care trupele germane, fiind deja pregătite, puteau să încline balanța în favoarea lor.

Cu toate că sintezele și informațiile furnizate de către Gauché se dovedeau atît de veridice, generalul Gamelin, comandantul suprem al forțelor armate ale Franței, nu a ținut întotdeauna cont de ele, or este clar pentru toată lumea că și chiar cele mai bune informații sînt egale cu zero, dacă cei în măsură să le folosească nu le dau nici o atenție. Gamelin, în schimb, i-a spus șefului său de stat major, generalul Beck, că datoria fiecărui soldat era aceea de a preveni izbucnirea unui nou război. O asemenea declarație, devenită oficială, nu putea da naștere, în mintea generalilor hitleriști, decît la gîndul că armata franceză nu era hotărîtă să lupte sau că francezii n-aveau forțele necesare pentru a se putea măsura cu nemții!

In primele zile ale anului 1940, Gamelin era convins că nu putea fi în măsură să comande armatele din nord-est, zona care avea să fie punctul nevralgic al întregii bătălii a Franței. El a numit ca șef al acestui front pe generalul Georges. Gamelin s-a eschivat astfel de la răspunderea ce-i revenea pentru zona cea mai critică, asigurîndu-și scuze pentru viitoarele sale memorii! Biroul 2 a fost și el divizat

în două, fapt ce a dus la o complicare inutilă a activității acestuia. Mai mult decît atît, Biroul 2, odată cu izbucnirea ostilităților, s-a trezit și fără o parte din sursele sale de informații. In afara celor cîțiva agenți excepționali de care dispunea, Biroul 2 ar fi trebuit să se bazeze pe informațiile reieșite din interogarea prizonierilor, din studiul documentelor capturate și din acțiunile de recunoaștere.

La începutul războiului însă nu au fost lupte, deci n-au existat nici prizonieri de război și nici documente capturate. In ce privește recunoașterea aeriană, nu a putut fi organizată din cauza opoziției comandamentului superior al aviației militare, care invoca tot felul de scuze puerile.

Cu toate acestea, sintezele și studiile întocmite de oamenii lui Gauché au fost surprinzător de exacte. Aprecierea forțelor de care dispuneau germanii pe frontul de vest era aproape exactă, fiind doar puțin exagerată. De asemenea, Biroul 2 i-a informat pe superiorii săi că, în tot cursul lunilor de iarnă, nemții n-au pierdut o clipă, continuînd să-și instruiască trupele, să le perfecționeze dotarea și să le îndoctrineze. Prin urmare, armata germană din primăvara anului 1940 era superioară în ceea ce privește calitatea și eficacitatea față de cea din anul precedent, cînd Hitler, prin atacarea Poloniei, declanșase cel de-al doilea război mondial.

Gauché, pe lîngă misiunea de a afla numărul și forța diviziilor nemțești, a primit sarcina de a determina strategia pe care aveau să o adopte Hitler și Inaltul Comandament hitlerist. Sarcina lui Gauché era extrem de grea, mai ales pentru faptul că Hitler și generalii săi nu stabiliseră încă nici direcția următoarei lovituri, nici scopul acesteia și cu atît mai mult data.

Totodată, misiunea lui Gauché era complicată și din cauza informațiilor multiple și contradictorii ce le primea.

Informațiile primite la începutul anului 1940 sugerau cele mai diverse modalități de atac. O variantă indica declanșarea ofensivei prin Olanda, alta menționa că direcția atacului trecea prin Elveția. Din unele informații reieșea că ofensiva urma să fie declanșată imediat, altele prevedeau o

dată mult mai îndepărtată. Biroul 2 a fixat cu o surprinzătoare exactitate data atacului, între 8 și 10 mai. Dintr-o informație sosită la Biroul 2, de la un agent din Germania, privind planul lui Hitler de atacare a Franței, rezulta că armata germană avea să ocupe nordul Franței în decurs de zece zile, iar statul francez trebuia determinat să capituleze în timp de o lună.

Toate aceste informații, deși se trimiteau tuturor celor în drept să le cunoască, nu erau însă crezute. In seara zilei de 9 mai, ajunul atacului hitlerist împotriva Franței, ministrul francez al armamentelor declara, la un dineu dat de un diplomat acreditat la Paris, că Hitler nu va ataca Franța în anul 1940 și că, în planurile de dotare ale armatei franceze, se luase în considerare faptul că nemții vor trece la acțiuni ostile pe frontul de vest de-abia în anul 1941 !

In aceeași perioadă, germanii răspîndeau tot felul de zvonuri, luînd totodată, măsuri de conspirare a intențiilor lor și acțiunilor pe care le întreprindeau. Astfel, comandantul diviziei care a atacat Sedanul a fost anunțat numai în ziua de 9 mai, la prînz, că în zorii zilei următoare va intra în luptă !

Comandamentul militar francez, precum și guvernul, în loc să ia în considerare sintezele informative ale lui Gauché, dădeau crezare diferitelor zvonuri și acționau după cum credeau de cuviință. Astfel, generalul Gamelin, deși fusese avertizat de colonelul Gauché că germanii își concentrează diviziile de tancuri în sectorul nord, n-a luat nici o măsură, persistînd în părerea că întreaga graniță a Franței trebuia să fie apărată uniform, trupele franceze fiind înșiruite de-a lungul întregii frontiere.

Nu este de mirare că Gauché a ajuns la concluzia că se impunea să se înființeze sau să se desemneze un singur organ unde să se concentreze toate informațiile cu privire la o anumită problemă și unde să se facă aprecierea acestora.

Sintezele întocmite de acest organ trebuiau să constituie singura sursă de informații autorizată a conducerii politice și militare a statului francez. Acest organ central pu-

tea fi pentru francezi Biroul 2, care şi-a făcut datoria avertizîndu-i pe toţi cei care răspundeau de soarta Franţei, cu privire la marele pericol ce ameninţa naţiunea franceză.

Din toate acţiunile întreprinse de colonelul Gauché rezultă că acesta a fost un lucrător de informaţii ales. El a avut neşansa să fie pus în situaţia de a lupta din răsputeri pentru ca rezultatele activităţii sale să ajungă şi să fie luate în consideraţie de cei care deţineau frînele puterii. In această zbatere nu i-au lipsit nici curajul, nici tăria de a-şi susţine punctul de vedere. Nenorocirea a constat în aceea că toţi cei care aveau datoria să plece urechile la semnalările lui n-au făcut-o întotdeauna aşa cum trebuia.

Cel mai mare omagiu care s-a adus activităţii Biroului 2 şi şefului său, colonelul Gauché, a fost cuprins în rechizitoriul procurorului statului în procesul de la Riom. In acest proces au fost judecaţi cei vinovaţi de faptul că n-au luat măsurile ce se impuneau pentru a preîntîmpina căderea atît de ruşinoasă a Franţei, în 1940.

Procurorul statului declara la acest proces că „înainte de izbucnirea ostilităţilor, Biroul 2 şi serviciul secret au informat atît Inaltul Comandament francez, cît şi guvernul cu toate datele de care aveau nevoie pentru a cunoaşte intenţiile Germaniei".

Nici că se putea o recunoaştere mai deplină a meritelor colonelului Gauché şi ale celor pe care i-a comandat.

BILL CAVENDISH-BENTINCK

Cînd a apărut pe scenă Bill Cavendish-Bentinck, în octombrie 1939, comunitatea informativă britanică se afla într-o stare de confuzie totală şi în căutarea unui şef.

Şeful acestei comunităţi avea să fie Cavendish-Bentinck, care, în calitatea sa de „director" al informaţiilor, a adus o contribuţie de seamă la victoria aliaţilor în război, precum

şi la evoluţia concepţiilor despre activitatea informativă şi rolul acesteia.

Cavendish-Bentinck a fost respins de la încorporare în armata engleză pe cînd avea 18 ani, fiind prea înalt şi prea slab. In Ministerul de Externe a intrat în 1915, cînd a plecat ca ataşat la Legaţia britanică din Oslo. Această funcţie nu era pe gustul său, mai ales pe timp de război, şi a mai încercat o dată să intre în armată. De data aceasta a reuşit şi a luptat pe fronturile primului război mondial, în cadrul gărzii de grenadieri britanici. După război s-a reîntors în diplomaţie şi a deţinut funcţii din ce în ce mai mari în legaţiile britanice din Varşovia, Paris, Haga, Atena şi Santiago de Chile. Apoi i s-a ivit posibilitatea de a se ocupa de culegerea de informaţii, fapt ce l-a încîntat pe Cavendish-Bentinck, întrucît acest lucru îi asigura un cîmp mai larg de acţiune şi un domeniu de activitate mai interesant. El a observat, de la început, că de multe ori concluziile la care ajungeau diferite servicii asupra aceloraşi probleme nu coincideau sau erau chiar opuse, ceea ce atrăgea după sine controverse şi, implicit, renunţarea la schimburi de informaţii. Totuşi, nu se comiteau greşeli prea mari, întrucît şefii serviciilor de informaţii erau ofiţeri cu o mare experienţă. Cavendish-Bentinck şi-a dat seama că, în scopul îndeplinirii în bune condiţiuni a rolului pe care sînt chemate să-l joace informaţiile, se impunea crearea unei structuri de tipul organelor ce se ocupă de planificare.

Comitetul pe care-l prezida Cavendish-Bentinck era format dintr-un grup de individualişti. Contraamiralul John Godfrey, directorul informaţiilor navale, moştenise spiritul tradiţional al flotei, a cărui principală trăsătură o constituia aerul de superioritate asupra celorlalte servicii militare — armata de uscat şi aviaţia. Contraamiralul era fără îndoială personalitatea cea mai proeminentă şi spiritul generalizator al Comitetului. Colegii săi, directorii serviciilor de informaţii ale armatei de uscat şi ale aviaţiei, oameni inteligenţi, ştiau să dea atenţie detaliului şi subtilităţilor, o trăsătură, de altfel, caracteristică ofiţerilor de stat

major din armata de uscat. Cele două atitudini — generalul și particularul — ori, mai bine zis, „contraamiralul“ și particularul, nu se aflau în raporturi prea dialectice. Mai mult decît atît, reprezentantul civil al Ministerului Economiei de Război, membru cu drepturi depline în Comitet, avea poziția de intrus, iar intervențiile sale, pregătite cu deosebită grijă, nu se bucurau de atenția cuvenită, dacă nu se potriveau cu ideile a cel puțin unuia din membrii militari ai Comitetului. In aceste condiții se puneau la încercare talentele diplomatice ale lui Cavendish-Bentinck. Privind retrospectiv, cel mai deosebit lucru, în toată această organizare a Comitetului comun pentru informații, pare să-l constituie acceptarea de către cei trei directori ai serviciilor de informații militare a președinției unui civil fără nici o experiență în domeniul informativ. Dar existau și mari avantaje în faptul că președintele unui asemenea organ era un politician cu o mare experiență diplomatică și politică, cu relații în Ministerul de Externe. Oricum, nu exista altă alternativă, deoarece nici unul din cei trei directori ai serviciilor de informații militare n-ar fi acceptat să fie subordonat unuia din colegii săi.

Bill Bentinck era o prezență plăcută, impunătoare, avînd un aer milităros. Avea o minte ascuțită, incisivă care, în orice moment, remarca nuanțele și detaliile unei probleme. Pe deasupra era foarte bine informat și cînd aborda o anumită problemă avea obiceiul de a se referi la sursa de unde avea informațiile într-un mod ce nu permitea identificarea acesteia. Iși făcuse o mulțime de cunoștințe în toate straturile sociale, iar talentul său de a ști cum să asculte și ce să rețină explică cum se face că, personal, culegea o seamă de informații, date sau idei de un deosebit interes pentru activitatea Comitetului.

Noii săi colegi găseau că avea toate calitățile pentru funcția ce o ocupa, fiind un om plin de tact, relaxat și întotdeauna bine dispus. Se lăsa pe spătarul scaunului ținînd mîinile împreunate pe masă și asculta privindu-l atent pe cel care vorbea, avînd grijă însă ca întotdeauna discuțiile să fie la subiect. In cele din urmă intervenea cu un aer bonom

care înlătura orice supărare ce putuse să se ivească pe parcursul dezbaterilor unor probleme controversate. Avea în sine o doză de scepticism de care are nevoie orice lucrător de informații, precum și o minte iscoditoare ce îi asigura întotdeauna o poziție cu un pas mai înaintea celorlalți membri ai Comitetului.

In sarcina Comitetului condus de Cavendish-Bentinck s-au înscris rezolvarea unor probleme de importanță capitală pentru stabilirea de către Anglia și aliații săi a strategiei celui de-al doilea război mondial. Avînd avantajul că judecăm astăzi, după ce evenimentele s-au consumat, răspunsurile pe care le-au dat Cavendish-Bentinck și Comitetul la marile semne de întrebare ale perioadei de atunci, ele ni se par ușoare și evidente, dar în condițiile de pe vremea aceea constituiau problemele cele mai complexe și de o dificultate extremă.

Prima problemă se referă la invadarea Angliei de către trupele germane. După căderea Franței și evacuarea corpului expediționar englez, Anglia a beneficiat de un moment de răgaz pe care l-a folosit pentru a-și perfecționa sistemul de apărare și pentru dotarea forțelor armate. Posibilitatea unei invazii stăruia în mintea fiecărui cetățean britanic deși, odată cu obținerea superiorității aeriene, aceasta era mai puțin probabilă. In octombrie 1940, Comitetul comun pentru informații și Cavendish-Bentinck au raportat guvernului că în mod cert nu mai era posibil ca Germania hitleristă să invadeze Anglia. A fost o dispută aprigă pînă cînd s-a ajuns la această concluzie. Informațiile prezentate de serviciile naval și al aviației cu privire la raportul de forțe navale, la slăbiciunea aviației germane, veneau în sprijinul acestei idei. In schimb, informațiile prezentate de armata de uscat și, mai ales, concluziile ce decurgeau din acestea îl determinau pe directorul serviciului informativ al armatei de uscat să se declare în total dezacord cu colegii săi. Cavendish-Bentinck, analizînd toate datele de care dispunea, situația existentă la inamic și activitățile desfășurate de acesta, a

ajuns la concluzia menționată mai sus și care a fost raportată guvernului.

Mulți din Anglia acelor vremuri au primit cu rezerve această concluzie, deși a fost formulată în termenii cei mai categorici și era susținută cu fapte de netăgăduit. Azi știm cît de exactă a fost această concluzie, deoarece se cunoaște faptul că, în 1940, în cea de-a doua jumătate a anului, Hitler hotărîse ca următorul obiectiv al hoardelor sale să fie U.R.S.S., renunțînd la planul de a invada Anglia.

Odată ce a dat răspuns la această problemă, Cavendish-Bentinck și-a îndreptat atenția asupra următoarei mișcări ce o plănuiau nemții. Sosiseră o mulțime de informații și rapoarte de la diverși agenți din care reieșea că nemții se pregăteau să ocupe Gibraltarul cu ajutorul lui Franco. Problema a fost studiată sub toate aspectele de Comitet și, spre sfîrșitul anului 1940, acesta a ajuns la concluzia că Franco nu avea să coopereze cu nemții într-o asemenea acțiune. Fără acordul lui Franco trupele germane nu puteau intra în Spania pentru a ataca Gibraltarul de pe uscat, singura alternativă în care succesul lui Hitler ar fi fost asigurat.

Concluzia a fost deosebit de importantă, atît pentru Anglia cît și pentru aliații săi în elaborarea strategiei lor. Și această concluzie s-a dovedit corectă, în sensul că Hitler n-a atacat Gibraltarul, deși ocuparea lui a figurat în planurile armatei germane pînă în luna iunie 1941.

Sub președinția lui Cavendish-Bentinck, Comitetul a crescut din ce în ce mai mult în ochii șefilor și și-a cîștigat un binemeritat prestigiu. Primul ministru studia cu deosebită atenție sintezele și concluziile acestuia, iar, începînd cu anul 1941, toți membrii Comitetului erau invitați să participe la ședințele șefilor de stat major ale celor trei arme, unde li se cerea sfatul în diversele probleme ce se discutau.

O altă problemă importantă căreia Cavendish-Bentinck i-a dat un răspuns corect privea intențiile nemților față de U.R.S.S. In februarie 1941, el a stabilit că următorul obiectiv al lui Hitler era U.R.S.S., iar, în mod oficial, și-a făcut cunoscută părerea în luna martie. Convingerea că a tras o

concluzie corectă o susțineau informațiile primite, mai ales, din surse poloneze cu privire la activitățile desfășurate de nemți la granița cu U.R.S.S.

Mai mult decît atît, o informație primită din Turcia arăta că nemții din acea țară începuseră să subvenționeze acțiuni antisovietice în Caucaz și Crimeea.

Dacă această concluzie a fost însușită de către toți membrii Comitetului și de superiorii lor, nimeni, în afara amiralului Mountbatten, n-a împărtășit părerea lui Cavendish-Bentinck că invazia Uniunii Sovietice avea să se încheie cu un eșec total. Toți ceilalți membri ai Comitetului susțineau că Uniunea Sovietică va rezista cel mult șase săptămîni de la data atacului hitlerist!

Trebuie spus că Bill Cavendish-Bentinck nu se poate compara cu alți șefi de organe informative din alte țări, deoarece nici unul dintre aceștia din urmă n-a avut puteri și responsabilități asemănătoare cu ale lui. El a fost primul șef al unui serviciu de informații din lume în a cărui competență a intrat coordonarea tuturor activităților informative și a făcut acest lucru cu pricepere și eficiență.

Părerile lui Cavendish-Bentinck în problema informațiilor depășeau și ele concepțiile dominante ale timpului.

In primul rînd el a fost acela care și-a dat seama de existența paralelismelor din activitatea diverselor servicii informative și a intuit necesitatea unui organ centralizat. A propus înființarea unui birou informativ în Londra care să se ocupe de toate problemele ce nu aveau caracter militar și de cele militare ce depășeau sfera de interes a unei singure arme. După foarte multă opoziție și după mai mulți ani de discuții, toate cele trei servicii informative de armă au fost integrate într-o direcție informativă în cadrul Ministerului Apărării.

In al doilea rînd, Cavendish-Bentinck a înțeles care erau limitele de informare ale unui agent. Și-a dat seama că pînă în momentul în care agentul respectiv n-are acces la cele mai importante secrete ale adversarului este greu să dea informații deosebite și că tot ceea ce furnizează trebuie con-

firmat de date obținute din alte surse. A apreciat însă că aceste activități trebuiau continuate, deoarece informațiile obținute puteau confirma pe cele primite din alte surse sau, cu puțin noroc, se putea ajunge în punctele vulnerabile ale adversarului. El și-a dat seama că informațiile și-au pierdut o parte din prestigiu și datorită secretului în care erau învăluite activitățile informative. In mod obiectiv o parte din aceste activități sînt secrete prin natura lor, dar există aspecte care nu au acest caracter. Personal, Cavendish-Bentinck a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a aduce la cunoștința unui cerc cît mai larg de oficialități responsabilitățile sale. El susținea ca tot ceea ce nu era secret, tot ce nu avea repercusiuni deosebite asupra activităților serviciilor secrete dacă se desconspira, să fie adus și la cunoștința publicului. Prin aceasta, spunea el, se face un serviciu util agențiilor de informații, popularizîndu-le importanța pentru viața unui stat, a unei națiuni.

ALLEN WELSH DULLES[1]

Fiul unui preot presbiterian, a studiat la Princeton, absolvind cursurile în 1941. După ce a funcționat ca profesor cîteva luni în India, a intrat în diplomație fiind angrenat în negocierile secrete de pace duse cu reprezentanții Imperiului Austro-Ungar, iar ulterior a luat parte activă la tratativele ce au dus la semnarea Tratatului de pace de la Versailles. In 1926 a părăsit serviciul diplomatic pentru a se angaja la o firmă de avocatură din New York, dar, odată cu izbucnirea celui de-al doilea război mondial, s-a apelat din nou la serviciile lui. A intrat în Biroul serviciilor strategice fiind trimis la post la Berna, în Elveția. Faptele sale din timpul războiului au fost pe larg prezentate de diverse lucrări sau în articole publicate în presă, fiind cunoscute astăzi tuturor celor pe care îi interesează acest domeniu de activitate.

[1] A se vedea, în acest sens, și lucrarea „Arta informațiilor", editată și difuzată de către Direcția personal și învățămînt, în anul 1967.

La sfîrșitul războiului, Dulles a intrat din nou în avocatură, practicînd această meserie pînă în anul 1948, cînd Truman l-a rechemat în serviciul statului și l-a numit adjunctul șefului Agenției Centrale de Informații, de-abia înființată.

In 1953, cînd Bedell Smith a ieșit la pensie, Allen Dulles a fost numit șeful C.I.A.

Despre C.I.A. s-a scris foarte mult. Succesele și eșecurile agenției de pe timpul cînd o conducea Dulles au fost de multe ori subiectul unor dispute aprinse, devenind astfel cunoscute unor cercuri foarte largi și, de aceea, nu ne oprim asupra lor. Pentru lucrarea de față prezintă mai mult interes concepțiile lui Dulles în legătură cu rolul și locul pe care trebuie să-l ocupe activitatea informativă în structura unui stat modern.

Concepțiile lui Dulles despre informații erau simple. In primul rînd, el punea un mare accent pe funcția de avertizare. Dulles considera lumea ca fiind o scenă unde au loc în permanență conflicte, iar sarcina unui serviciu de informații constă în avertizarea la timp a guvernului țării respective în legătură cu orice act ostil sau provocator, indiferent unde ar avea loc acesta. După părerea lui, mai ales în domeniul internațional, este imposibil de prevăzut cu precizie cînd și unde va izbucni o nouă criză, dar un serviciu de informații, în permanentă alertă, trebuie să fie capabil să raporteze corect și operativ tot ceea ce se întîmplă în orice punct de pe glob, în fiecare moment. Susținea, de asemenea, că oameni cu experiență, sprijiniți de acțiuni masive de culegere de informații, pot adeseori să avertizeze pe liderii politici despre un anumit eveniment cu suficient timp înainte, pentru ca aceștia să aibă posibilitatea să întreprindă măsuri în consecință.

Pe de altă parte, faptul că o asemenea avertizare este posibilă nu trebuie ținut secret nici față de inamicul poten-

ţial. Secrete trebuie păstrate mai ales sursele şi metodele prin care se obţin informaţiile pe baza cărora se face avertizarea. Lui Dulles îi era clar că „informaţiile curente“ trebuiau să se sprijine pe studii eficiente şi cît mai complete privind tendinţele evoluţiei viitoare a evenimentelor, dar, cu toate acestea, a dat cea mai mare importanţă activităţilor curente, „cu bătaie scurtă“.

Dulles a susţinut cu ardoare unificarea serviciilor de informaţii militare, aşa cum s-a şi întîmplat, de altfel, în majoritatea ţărilor lumii, deoarece, considera el, sinteze informative utile se pot elabora numai de către acele organe de informaţii care au posibilitatea să studieze problemele din absolut toate punctele de vedere. Mai mult decît atît, considera ca fiind cu totul în detrimentul agenţiilor de informaţii să aibă ca angajaţi oameni care aveau anumite idei preconcepute, indiferent dacă aceştia erau sau nu conştienţi de ele, deoarece, în mod voluntar sau involuntar, ei au tendinţa de a distorsiona faptele în aşa fel încît să le facă să se potrivească cu părerile lor. Personal, Dulles a făcut tot ce i-a stat în putinţă să evite asemenea pericole.

El era conştient de faptul că opinia publică internaţională se simţea lezată de metodele folosite de organele informative ale S.U.A., în vederea culegerii de informaţii, în timp de pace, dar acest fapt nu-l deranja cu nimic cînd punea la cale programele de zbor ale avioanelor U-2, săparea tunelului din Berlin pentru a intercepta comunicaţiile telefonice sovietice şi est-germane, subvenţionarea unor fracţiuni politice sau instituţii etc. Il interesau foarte mult acţiunile practice şi de aceea, în sprijinul acestora, argumenta că în lume nu este pace şi nici nu va fi atîta timp cît omenirea este divizată de concepţii de viaţă diferite.

Nu este de mirare că avînd asemenea idei, Dulles a antrenat C.I.A. în activităţi clandestine care, uneori, depăşeau limitele atribuţiunilor sale. C.I.A. a fost acuzată de intervenţia din Guatemala, de răsturnarea preşedintelui Sukarno, de punerea la cale a loviturii de stat din Grecia din 1967, de capturarea şi moartea lui Che Guevara şi de amestecul

în treburile interne ale altor state. Nu mai este cazul să vorbim de incidentul cu avionul U-2 şi punerea la cale a invaziei Cubei.

O altă problemă în care Dulles şi-a spus răspicat părerea priveşte pe „consumatorii“ de informaţii. El a susţinut că aceşti consumatori sînt oameni, nu fiinţe supranaturale. Ei se comportă ca orice fiinţă umană. Or, după cum se ştie, clienţii se capătă numai demonstrîndu-le că produsul activităţii desfăşurate de o anumită organizaţie are calitatea de a satisface nişte nevoi. In afaceri, această acţiune se concretizează în reclame comerciale. Organele de informaţii sînt instituţii guvernamentale care trebuie să abordeze problemele „consumatorului“ într-un mod asemănător şi să se angajeze într-o acţiune de cercetare şi descoperire de noi pieţe. Natural, primul pas constă în anticiparea cerinţei consumatorului care are nevoie de un anumit produs. Intr-un sens, obiectivele activităţii informative constau în producerea unor studii de prognoză asupra evenimentelor sau a evoluţiei acestora, studii care să ajungă pe birourile liderilor politici cu suficient timp înainte, pentru a permite luarea măsurilor ce se impun. In mod evident, pentru a putea face asemenea anticipări, se impune din partea liderilor politici să informeze organele de informaţii despre problemele asupra cărora urmează să se ia o seamă de decizii, precum şi despre linia politică ce urmează să se adopte într-un anumit domeniu.

JOHN A. McCONE

John A. McCone a luat conducerea C.I.A. în septembrie 1961, pe cînd avea 59 de ani. Pînă atunci fusese preşedintele a diverse corporaţii comerciale, iar între anii 1948 şi 1951 a fost numit adjunct al ministrului apărării al S.U.A., apoi subsecretar de stat al Forţelor Aeriene Militare. In 1958, administraţia americană l-a numit preşedinte

al Comisiei pentru Energia Atomică a S.U.A. Pe cînd se afla în această funcție a studiat realizările în domeniul nuclear ale Uniunii Sovietice, interesîndu-l apoi și alte aspecte din viața acestui stat. În timp ce se căuta un succesor pentru Dulles, McCone a avut o întrevedere cu președintele Kennedy, unde s-au discutat și o seamă de probleme referitoare la informațiile din domeniul nuclear. Modul în care McCone stăpînea problemele discutate l-a impresionat pe Kennedy, care a văzut în el pe noul director al C.I.A. McCone a acceptat propunerea ce i s-a făcut, deși, pe atunci, un asemenea post nu prezenta prea multă atracție. Aventura din Golful Porcilor demonstra cît de repede se putea sacrifica o reputație sau chiar un om în acest domeniu atît de complex și de pretențios. McCone știa foarte bine că va fi în permanență criticat în public, fără ca el să poată răspunde sau să-și justifice acțiunile.

Majoritatea ofițerilor superiori de informații ai C.I.A., cunoscînd faptul că McCone se ocupase în trecut de afaceri, presupuneau că noul director se va ocupa în primul rînd de problemele administrative ale agenției și va lăsa activitatea informațională în seama altora. Dulles, însă, rezolvase el majoritatea problemelor administrative ; chiar și noul sediu era aproape gata. (A fost inaugurat de către președintele Kennedy la sfîrșitul lunii noiembrie 1961.) McCone însă și-a concentrat atenția, spre surprinderea tuturor, asupra activității informative, asimilînd foarte repede cunoștințe care l-au transformat într-un expert în domeniu, fapt ce i-a atras respectul tuturor ofițerilor din agenție.

Vastele sale cunoștințe în domeniul tehnic și experiența de om de afaceri și funcționar public i-au permis să înțeleagă foarte repede cele mai complicate probleme privind prognozele strategice, economice și tehnologice. S-a remarcat exact în acele activități în care Dulles fusese deficitar, atît datorită concepțiilor sale, cît și lipsei unor calități necesare elaborării unor studii de prognoză.

Intr-un sens, Allen Dulles și John McCone reprezintă două epoci diferite în informații. Dulles a reprezentat epoca

marilor „lovituri“ de spionaj, în timp ce McCone a pus accentul, în primul rînd, pe procesul de apreciere a informațiilor — elaborarea unor judecăți de valoare pe baza înțelegerii fenomenelor, cu luarea în considerare a factorilor tehnic, științific, politic, strategic și militar. McCone, cu părul său alb, cu fața roșie și cu privirea pătrunzătoare avea aerul unui clinician. Liniștit, calm, politicos, în permanență cu zîmbetul pe buze, putea fi ușor confundat cu un diagnostician care lucra la un spital unde își făceau practica studenții mediciniști. Dădea impresia de forță, judecată fermă și hotărîre pentru atingerea țelurilor, toate aceste calități contrastînd puternic cu cele ale lui Allen Dulles.

McCone mai avea o calitate, absolut necesară pentru oricine ocupă o poziție de conducere într-o agenție de informații, și anume aceea de a asigura ca orice hotărîre să fie luată numai pe baza informațiilor existente. In anul 1964 McCone și Robert McNamara, ministrul apărării al S.U.A., au vizitat Vietnamul de Sud. Raportul întocmit de McCone prezenta o situație mult mai puțin optimistă decît cea înfățișată de McNamara, ceea ce însemna că ei făceau recomandări cu totul opuse în privința cursului pe care trebuia să-l ia politica americană față de Vietnam. Intrucît aceste recomandări se excludeau, McCone, datorită faptului că avea în primul rînd datoria să-l informeze pe președinte în mod obiectiv și să nu-l influențeze în nici un fel, a fost obligat să-și retragă propunerile. A încercat însă să-l convingă pe președintele S.U.A. să țină seama de informațiile sale.

In urma acestei dispute, între C.I.A. și serviciul de informații al Pentagonului s-a declanșat o întrecere, fiecare din cele două agenții de informații încercînd să fie prima care să ajungă la președinte cu orice informație.

Atitudinea adoptată de McCone a avut o mare semnificație, mai ales dacă se ia în considerare faptul că relațiile între ofițerii de informații și politicieni sînt dificile și foarte complexe. Punctul de vedere acceptat de toată lumea este că sarcina agențiilor de informații constă în furnizarea de date și nimic altceva. Trebuie să precizăm însă

că o asemenea concepție nu este justă din mai multe motive. În primul rînd, faptele sînt de așa natură încît politicianul, oricine ar fi el, are nevoie de un expert pentru a le interpreta și a le da un înțeles. In al doilea rînd, selecția faptelor constituie punctul nevralgic al întregului proces, și prima apreciere a lor o face ofițerul de informații, care alege numai ce, după părerea lui, are importanță și trebuie raportat mai departe. Această selecție între ordinar și senzațional, între neplăcut și ceea ce ar face plăcere nu este deloc ușoară, așa cum pare la prima vedere. Ofițerii de informații sînt și ei oameni, iar tentațiile de a prezenta o sinteză logică sau care să servească ideilor personale nu trebuie trecute cu vederea, în special în domeniile unde interpretarea lucrurilor constituie mai mult o problemă de opinie decît de logică strictă.

Pe de altă parte, politicienii sînt tentați să folosească numai informațiile care vin să le sprijine părerile proprii sau doleanțele politice.

McCone are meritul de a fi înțeles această problemă sub toate aspectele, fiind suficient de inteligent pentru a-și da seama că rezolvarea ei nu era deloc simplă. In ce-l privește, deși putea să-și asume cu ușurință rolul de critic competent și bine informat al politicii oficiale, el s-a limitat la responsabilitatea lui de șef al comunității informative americane, subliniind, ori de cîte ori avea ocazia, rolul pe care îl au informările obiective în luarea unor hotărîri politice de mare importanță. Considera de datoria lui ca produsul uriașei mașini de informații de care dispune S.U.A. să ajungă la președinte și la alte personalități din cercurile conducătoare americane.

McCone a părăsit C.I.A. în luna aprilie 1965, iar scaunul rămas vacant a fost ocupat pentru puțin timp de amiralul W. F. Raborn. In luna iunie 1966, în funcția de director al C.I.A. a fost numit Richard Helms, a cărui profesiune este aceea de ofițer de informații.

FIGURI DE AGENȚI

TOKO YOSHIKAWA, alias „ITO MORIMURA": spionul eficace

In zorii zilei de 7 decembrie 1941, la ieșirea din portul Pearl Harbor (Hawai), un ofițer de pe culegătorul de mine „Condor", aparținînd flotei americane din Pacific, a observat ridicîndu-se la suprafața apei un periscop. Deoarece era vorba de o pătrundere într-o zonă interzisă, ofițerul de cart a raportat șefului său. Acesta a luat legătura cu distrugătorul „Ward" și l-a informat pe comandantul lui despre existența unui submarin străin în apele interzise.

Echipajul de pe distrugătorul „Ward" l-a detectat și, cîteva ore mai tîrziu, a raportat de scufundarea lui. Curios a fost faptul că, în timp ce distrugătorul „Ward" se îndrepta într-o anumită direcție, periscopul observat de ofițerul de cart de pe nava de luptă „Condor" o lua în altă direcție. Puțin mai tîrziu, s-a declanșat atacul japonez asupra bazei militare americane de la Pearl Harbor.

Succesul obținut de japonezi constituia, pe lîngă victoria militară propriu-zisă, și victoria serviciilor secrete japoneze.

De mai mulți ani, Japonia acorda o atenție deosebită serviciilor secrete, urmărind creșterea lor atît cantitativă cît și, mai ales, calitativă.

Pe lîngă serviciul secret propriu-zis, diferite societăți naționaliste, cum erau „Societatea oceanului negru", „Societatea dragonului negru", „Societatea culturii unice a Asiei orientale", „Societatea lupilor albi" și altele, s-au angrenat în acțiuni de spionaj și sabotaj, trimițînd în străinătate mii de agenți sub diverse acoperiri — oameni de afaceri, diplomați, profesori, cercetători etc.

Dintre aceste mii de agenți, un rol deosebit l-a jucat un tînăr de 27 de ani, disciplinat, devotat trup și suflet țării sale, Toko Yoshikawa, cunoscut în Hawai sub numele de „Ito Morimura".

Fiind singurul agent al flotei japoneze în Hawai, Yoshikawa a fost acela care a furnizat toate informațiile referitoare la tonajul, amplasamentul, numărul navelor de război, tipurile de avioane existente pe aerodromurile de pe insulă și sistemul de securitate și de pază ale bazei militare americane de la Pearl Harbor, indicînd totodată și ziua cea mai potrivită pentru declanșarea atacului.

Dar cine era Yoshikawa?

După ce ieșise din cadrele active ale marinei de război japoneze ca fiind inapt medical, Yoshikawa a fost încadrat în serviciul de informații al Marelui stat major, la secția americană. La noul său loc de muncă, Yoshikawa s-a dedicat culegerii și interpretării fiecărei frînturi de informație privitoare la flota Statelor Unite ale Americii. Ani de zile a studiat și a strîns materiale informative privind numele, caracteristicile tehnico-tactice, forma și dispunerea navelor și avioanelor militare ale S.U.A. De asemenea, a cules informații despre echipajele navelor, ofițerii și comandanții flotei militare a S.U.A., neuitînd să studieze cu atenție deosebită ordinea de bătaie a flotei și instalațiile portuare. Fiind singurul care se ocupa de această problemă, Yoshikawa studia cu deosebită atenție ziarele americane, revistele militare și științifice, periodicele comerciale, extrăgînd tot ce putea să prezinte interes. Apoi, în primăvara anului 1941, rămînîndu-i în continuare aceeași sarcină, a fost numit viceconsul al consulatului japonez din Honolulu, dîndu-i-se, totodată, și numele de „Ito Morimura".

In ceea ce privește transmiterea informațiilor în Japonia, Yoshikawa folosea codul diplomatic al consulatului pentru transmisiile radio, precum și valiza diplomatică.

Printre agenții aflați în legătura lui Yoshikawa se afla și familia unui german nazist, dr. Friedel Kuhn. Doctorul pretindea că era antinazist, că poseda o mare avere și că îl interesau în mod deosebit culturile orientale.

Nu a trecut mult și fiica sa, Ruth, a început să aibă întîlniri amoroase cu tineri ofițeri ai marinei americane, iar, în 1939, cînd întreaga familie s-a stabilit la Pearl Harbor, frumoasa domnișoară Kuhn a deschis un salon de coafură. Soțiile ofițerilor americani, în timp ce se coafau, flecăreau despre plecările și sosirile navelor militare americane, despre schimbările care se făceau la bază, constituind astfel o importantă sursă de informații pentru serviciul secret japonez.

Ca șef al rețelei de agenți care acționa pe insulă, Yoshikawa făcea mult mai mult decît să țină legătura cu informatorii și să transmită informațiile la Tokio. Umblînd desculț și nebărbierit, ca un muncitor filipinez în căutare de lucru, ori îmbrăcat excentric ca un japonez bogat, admirator al modului de viață occidental, Yoshikawa culegea informații și personal. Astfel, el străbătea străzile orașului sau cutreiera dealurile din împrejurimi, în timp ce în larg se desfășurau exerciții militare. Cînd s-a apropiat data atacului, Yoshikawa a închiriat de la un aeroport local un mic avion pentru zboruri de agrement și a fotografiat întregul complex de hangare, piste de aterizare, depozite de muniții și carburanți aflate la marea bază americană de la Pearl Harbor. Pe lîngă aceste acțiuni, Yoshikawa a riscat și altele, care puteau să-l coste viața. Astfel, într-o dimineață, o santinelă americană a observat un om ce înota în apele interzise ale portului militar, care nu era altul decît Yoshikawa.

La somaţia santinelei, agentul japonez i-a arătat acesteia o plasă plină cu peşte, s-a prefăcut că nu cunoştea limba în care i se vorbea, a făcut cîteva semne cu mîna pretinzînd că locuia prin împrejurimi şi şi-a cerut iertare. Santinela l-a crezut şi l-a ajutat să iasă din zona interzisă.

In timp ce Yoshikawa întreprindea toate aceste acţiuni pentru a culege cît mai multe informaţii, amiralul Yamamoto, ministrul marinei imperiale japoneze, elabora, pe baza rapoartelor informative primite, planul de atac asupra Pearl Harbor-ului. La începutul lunii septembrie 1941, strategii marinei de război japoneze au propus declanşarea unui atac surpriză. In legătură cu această problemă, lui Yoshikawa i-a revenit sarcina de a răspunde la o serie de întrebări cum ar fi : în care zi din cursul săptămînii se aflau ancorate în port majoritatea navelor militare americane, ce tipuri de vase erau acestea şi cîte anume. Spre sfîrşitul lunii noiembrie, un agent de legătură i-a înmînat lui Yoshikawa o listă cu aproape o sută de întrebări foarte detaliate la care trebuia să dea răspuns. Intrebările se refereau la programul patrulelor aeriene, hărţi, schiţe, grupări de nave etc. Cîteva zile mai tîrziu, i s-a cerut să raporteze zilnic poziţia navelor inamice, indiferent dacă acestea plecau pentru exerciţii navale sau rămîneau ancorate în port.

La 7 decembrie 1941, ora 7,55, în timp ce Yoshikawa servea micul dejun la consulat, deasupra Pearl Harbor-ului au căzut primele bombe japoneze. La ora 8,00, de la Tokio se transmitea pentru toate ambasadele japoneze parola „Vînt dinspre est, ploaie“, pentru a le încunoştinţa de faptul că Japonia intrase în război. In conformitate cu un plan dinainte stabilit, în timp ce pămîntul se cutremura, Yoshikawa şi consulul general ardeau în grabă instrucţiunile diplomatice, rapoartele secrete, codurile.

Activitatea desfăşurată de Yoshikawa şi-a dovedit eficienţa, japonezii cauzînd americanilor cea mai grea înfrîngere suferită de aceştia în timpul celui de-al doilea război mondial.

După începerea războiului, americanii l-au arestat pe Yoshikawa, dar, un an mai tîrziu, în cadrul unui schimb de personal diplomatic, a fost repatriat. Restul anilor de război şi i-a petrecut lucrînd ca ofiţer de informaţii la cartierul general al marinei militare japoneze.

Dr. Kuhn şi fiica sa au fost arestaţi de către autorităţile americane, care au descoperit asupra lor dovezi incriminatorii privind activitatea ce o desfăşurau. Pe baza acestor dovezi au fost condamnaţi la cîte 15 ani închisoare.

ALFRED FRENZEL : agentul bine implantat

Cuvîntarea preşedintelui Comisiei de apărare, în una din anticamerele largi ale clădirii Parlamentului din Bonn, a fost primită cu ovaţii în picioare. El s-a aplecat uşor spre miniştri şi a zîmbit, luînd notă de aplauzele unui grup de vizitatori din partea „Congresului luptătorilor pentru rezistenţă“. Apoi a coborît scările, pentru a fi felicitat personal de cancelarul Konrad Adenauer.

Alfred Frenzel era încîntat de succesul obţinut, iar cînd un secretar al Comisiei de apărare l-a bătut uşurel pe umăr, înainte de a se trece la întrebări, şi i-a cerut să meargă să se întîlnească cu cîţiva oameni care îl aşteptau, el l-a urmat fără nici o ezitare. Ei au părăsit clădirea principală a Bundestagului şi au mers în clădirea administrativă. Frenzel era foarte cunoscut în Germania pentru lupta lui în favoarea victimelor fascismului, a strămutaţilor şi a celor acuzaţi pe nedrept. El credea că trebuie să întîlnească o altă delegaţie, care să-i solicite ajutorul.

L-a urmat pe secretar pînă în faţa unui grup mic de oameni care îl aşteptau. Frenzel se pregătea să le strîngă mîinile, dar în acel moment doctorul Max Guede, procurorul federal, urmat de o escortă din grupul de securitate al

poliției criminale federale, i-a ieșit în față și l-a arestat sub acuzația de trădare.

Frenzel a încremenit. Apoi, fără să scoată un cuvînt, s-a urcat în mașina oficialilor și, în tăcere, a fost condus la o închisoare de lîngă Bonn.

In aceeași seară, cu o voce monotonă, a făcut mărturisiri complete despre activitatea sa de agent în favoarea guvernului ceh.

Frenzel s-a născut în 1899, la Liberec, în regiunea sudetă a Cehoslovaciei. Tatăl lui era de origine germană, sticlar de meserie, iar mama, care a murit la nașterea lui Frenzel, cehă. Murindu-i și tatăl, Alfred Frenzel și-a petrecut copilăria într-un orfelinat. Cînd a crescut suficient pentru a putea munci, a fost luat în casa proprietarului unui mic atelier de cizmărie, cu numele de Wiesner. Acesta l-a trimis la școală, iar în timpul liber îl punea să muncească în atelierul familiei și în grădina de zarzavat. Alfred era o fire nesociabilă și nu a fost niciodată acceptat cu adevărat de familia Wiesner.

El a părăsit școala la paisprezece ani. Nu era de lucru în atelierul lui Wiesner, așa că Alfred a găsit un post de ucenic într-o brutărie, unde a stat pînă la sfîrșitul primului război mondial, cînd a rămas fără serviciu și a trebuit să-și cîștige existența din ce putea găsi de lucru în mod ocazional.

Frustrările și nefericirea l-au îndreptat spre politică. La 17 ani a intrat într-o organizație socialistă de tineret din Liberec. Nevoia de a-și găsi un rost, precum și ambițiile sale au început să prindă contur.

In anul 1920, s-a căsătorit cu fiica proprietăresei la care locuia și care avea o fetiță nelegitimă.

Organizația politică din care făcea parte l-a numit administratorul unui magazin cooperatist din Karlov. Acest lucru i-a schimbat în mod considerabil viața. Salariul era acum regulat, în plus obținea și unele avantaje, cum ar fi locuința și mîncarea gratuite.

De acum înainte, tînărul rezervat și nesigur de viitorul său a început să scape de sentimentul de inferioritate provenit din lipsa de educație, origine socială și aspect fizic plăcut. Pentru prima dată avea influență. Oamenii îl flatau, îi solicitau sfatul în afaceri, îi cereau credite. Frenzel prospera în noua lui situație. Creditele erau acordate cu generozitate și, dacă clienții nu-și puteau plăti datoriile, punea el sumele necesare.

Clădirea clubului sportiv trebuia zugrăvită și Frenzel a furnizat cu mărinimie vopseaua și periile din magazinul lui. La început intenționase să le dea cu titlu de împrumut, dar cînd i s-a mulțumit pentru generozitate n-a mai vrut să strice impresia pe care o făcuse, așa că împrumutul n-a fost niciodată returnat. Acest lucru s-a repetat și cu alte ocazii. Deseori, el dădea de băut prietenilor săi și-i invita, de asemenea, să ia masa la el acasă.

In acest fel, și-a creat popularitatea unei personalități puternice și generoase, pe care și-a păstrat-o în continuare.

Brusc, ascensiunea lui Frenzel a fost oprită. Pe la sfîrșitul anului 1933, un inventar a scos la iveală niște nereguli financiare la magazinul lui. Rezultatul a fost dezastruos. Prietenii i s-au întors împotrivă și, în plus, a ieșit la lumină o întîmplare ce a avut loc în trecut : In anul 1925, lucrurile i-au mers prost lui Frenzel. Singura slujbă pe care o putuse găsi a fost aceea de vînzător ambulant de perii, ace, aspirine și alte fleacuri. Intr-o zi, poliția l-a oprit, i-a controlat valiza și a găsit un plic ce conținea cocaină. In consecință, Frenzel a fost arestat. El a declarat în fața tribunalului că plicul îi fusese dat ca să-l ducă la o anumită adresă și a jurat că nu știa ce conținea. Cu toate acestea, el a fost condamnat la două săptămîni închisoare.

Dacă atunci, această întîmplare nu îi împiedicase ascensiunea, acum, în contextul celor petrecute la magazin, ea era altfel apreciată. Frenzel a negat cu înverșunare neregularitățile financiare, pînă a văzut ce dovezi se obținuseră împotriva lui. N-a mai așteptat intervenția comisiei de anchetă a organizației din care făcea parte, ci și-a dat demisia. Niciodată nu s-a stabilit cu precizie dacă Frenzel a fost sau nu

vinovat, dar graba cu care şi-a dat demisia a întărit suspiciunile.

La început, Frenzel s-a simţit total pierdut. Totuşi, nici depresiunea morală, nici şomajul nu l-au oprit să facă politică.

Naziştii, deja la putere în Germania, încercau să formeze partidul lui Henlein, al cărui scop consta în alipirea regiunii sudete la „Marele Reich". Germanii sudeţi care intrau în partid primeau mîncare şi bani. Citind ziarele la biblioteca publică, Frenzel se întreba dacă trebuie să intre şi el. Era o mişcare care i-ar fi asigurat o slujbă, dar el a alungat repede această idee. Spre deosebire de mulţi oportunişti, Frenzel avea convingeri politice ferme

In 1934, s-a hotărît să se înscrie în Partidul Social Democrat. Gruparea locală a primit cu bucurie un om cu experienţă, aşa cum era Frenzel. S-a aruncat în activitatea politică cu entuziasmul lui obişnuit şi, curind, a fost numit responsabil cu reclama pentru ziarul local al partidului şi apoi pentru ziarul districtului Liberec. Lucrind cu multă pasiune, a devenit membru în şase asociaţii afiliate şi preşedinte la alte două.

In septembrie 1938, hitleriştii au ocupat regiunea sudetă, iar membrii de frunte ai partidelor antifasciste au fugit la Praga, care avea să rămînă capitala Cehoslovaciei independente încă citeva luni. In această perioadă, guvernul ceh era puternic presat de către Germania, care cerea extrădarea refugiaţilor politici. In cele din urmă, guvernul a capitulat şi mii de refugiaţi au fost trimişi, împotriva voinţei lor, în regiunea sudetă. Totuşi, Partidul Social Democrat i-a ajutat pe mulţi dintre membrii săi, inclusiv pe Frenzel, să fugă în străinătate, îndeosebi în Anglia, unde au fost internaţi în lagăre speciale. Capacitatea organizatorică şi energia lui Frenzel, remarcate repede de către englezi, au dus la numirea lui ca şef de lagăr. Ţinîndu-se departe de cele două organizaţii de antinazişti de limbă germană, care se hotărîseră să nu ridice armele împotriva Germaniei, el a intrat în Secţia de luptă cehă. Cînd războiul a început, a fost trimis

în Franţa, dar a revenit în Anglia fără să fi văzut frontul. Aici, a fost detaşat la escadrila 311 a aviaţiei de bombardament, unde a lucrat ca bucătar şi a stat acolo pînă în august 1945.

După război, Frenzel plănuise să emigreze în Noua Zeelandă şi, cu acest gînd, a trecut prin Liberec să-şi ia familia. In timpul cît s-a aflat în Cehoslovacia, Frenzel şi-a căutat vechii tovarăşi de luptă care l-au primit ca pe un erou. Din nou, a fost tratat ca o persoană importantă şi i s-au cerut ajutorul şi sfatul. Mulţi cehi de origine germană, care urmau să părăsească Cehoslovacia, i-au cerut sprijinul. Frenzel a fost atît de angrenat în aceste activităţi încît, încetul cu încetul, a renunţat la ideea de a emigra în Noua Zeelandă.

El a devenit un oficial al organizaţiei „Antifa", care se ocupa cu repatrierea germanilor colonizaţi de hitlerişti în Cehoslovacia. In această calitate, Frenzel stătea la un birou, îmbrăcat în uniforma aviaţiei britanice, purtînd decoraţii şi dînd sfaturi celor care i le cereau.

La momentul potrivit, Frenzel şi-a aranjat şi el emigrarea în Germania. In decembrie 1946, a ajuns la Schwabmünchen, lîngă Augsburg, devenind o figură binecunoscută în regiune. El se lăuda tot timpul cu ispràvile lui de fost pilot în aviaţia britanică şi arăta un ceas mare, susţinînd că i-ar fi fost dat de regele George al VI-lea al Marii Britanii pentru vitejia de care dăduse dovadă în lupta împotriva hitleriştilor. Pentru repatriaţii din regiunea sudetă, el devenise un erou legendar şi erau gata să-l facă conducătorul lor. Frenzel folosea faptul că fusese în armata britanică în avantajul acestora. Astfel, le procura de la americani alimente, haine şi, ceea ce era mai important dintre toate, locuinţe. El a organizat, de asemenea, o mişcare sindicală printre repatriaţi, în scopul ca aceştia să poată acţiona unitar în vederea găsirii unor locuri de muncă conforme cu pregătirea lor.

Cînd a sosit la Schwabmünchen, s-a înscris în organizaţia locală a Partidului Social Democrat. In 1948 a devenit membru al Consiliului districtual, iar un an mai tîrziu a

fost ales în Comitetul secțiunii de sud a partidului. După alți doi ani, a devenit deputat în Parlamentul Bavariei.

Frenzel a intrat apoi în Parlamentul Federal de la Bonn. El ajunsese acum foarte departe, dar ambiția îl împingea să meargă și mai sus. Timp de trei ani, și-a consolidat poziția. Apoi a devenit membru în șase comisii parlamentare, printre care și cea pentru apărare.

La începutul anului 1956, soția lui a cerut permisiunea Misiunii Militare Cehe din Berlin s-o viziteze pe fiica sa nelegitimă care rămăsese la Praga. Deoarece n-a primit nici un răspuns, Frenzel s-a adresat semioficial Misiunii Militare Cehe, semnînd cererea de viză pe o hîrtie cu antet oficial. Viza i s-a acordat prompt și doamna Frenzel a plecat la Praga, la 30 martie 1956. Zece zile mai tîrziu, un coleg de dinainte de război din Partidul Social Democrat Ceh, Alfred Hoffmann, l-a vizitat inopinat pe Frenzel acasă și l-a invitat la Viena ca să discute cu un înalt reprezentant probleme politice interesînd cele două țări. La plecare, Hoffmann i-a spus că el spera că doamnei Frenzel i-a plăcut sejurul la Praga.

Această ultimă remarcă l-a pus pe gînduri pe Frenzel. El nu spusese la nimeni unde îi fusese soția. In timpul convorbirii cu fostul său coleg, își imaginase că era predestinat să joace un rol important în stabilirea relațiilor diplomatice dintre Germania și Cehoslovacia, dar aluzia finală la vizita soției lui la Praga i-a amintit de propriul său trecut și s-a gîndit că Hoffmann știa totul despre el.

Invitația îi apărea acum în altă lumină. Ca membru al parlamentului, contactat în asemenea împrejurări, ar fi fost de datoria lui să anunțe, despre această problemă, serviciul de contraspionaj. Dar lui îi era frică de ce putea scoate la iveală o investigație obiectivă.

La Viena, unde a plecat, a avut o discuție cu cehul pe teme politice care i-a plăcut. Frenzel a propus ca, în viitor, la asemenea discuții să ia parte și un expert în probleme externe din partea Parlamentului de la Bonn. Cehul l-a refuzat, sfătuindu-l să nu spună nimănui de întîlnirea lor,

deoarece faptul putea să dăuneze carierei lui. Cînd a plecat, el i-a dat lui Frenzel un plic. Inăuntru se aflau 3000 de mărci reprezentînd diverse cheltuieli. Acum Frenzel intuia cu siguranță ce se punea la cale. Tot atunci, s-a căzut de acord ca a doua întîlnire să aibă loc într-o mică stațiune balneoclimaterică de pe malul lacului Constanța, din Elveția.

In cadrul acestei întîlniri, lui Frenzel i s-au cerut informații despre planurile de lungă durată privind organizarea flotei vest-germane. Frenzel a făcut rost de o parte din aceste planuri și le-a dat cehului la următoarea întîlnire, care a avut loc tot în Elveția.

Deși foarte ocupat cu activitatea diferitelor comisii al căror membru era, Frenzel n-a pregetat să se dedice cu energia-i caracteristică noii sale preocupări : culegerea de informații pentru serviciul de informații ceh. Astfel, sacrificîndu-și concediul, s-a alăturat unei comisii de deputați federali care a inspectat toate garnizoanele, aeroporturile militare și terenurile de instrucție de la Baltica la Alpi. In calitatea sa de membru al Comisiei de apărare, Frenzel avea acces la informații militare de importanță deosebită. Datorită acestui fapt, el a reușit să întocmească un raport detaliat pentru serviciul de informații ceh, cu privire la întregul program aerospațial pe o perioadă de cinci ani. De asemenea, a dat o seamă de informații privind diferite planuri ale N.A.T.O.

Timp de 18 luni, Frenzel a dus o activitate deosebit de intensă, printre altele luînd parte activă la campania electorală din 1957. Tot acest efort a început să-și spună cuvîntul, Frenzel demoralizîndu-se. Atunci a intervenit un ofițer superior din serviciul de informații ceh, care, datorită personalității și autorității sale, i-a insuflat din nou încredere în sine.

In același timp, l-a asigurat pe Frenzel că autoritățile cehe vor face totul ca să-l apere, în cazul în care ceva n-ar fi mers bine. Ofițerul ceh a reușit atît de bine să-l refacă pe Frenzel, încît acesta și-a reluat activitatea cu și mai multă ardoare. Printre alte informații furnizate de el au fost pla-

nurile de apărare antiaeriană ale R. F. a Germaniei și proiectul bugetului militar pe anul 1961, cu toate detaliile lui. Frenzel procura aceste documente, le înmîna ofițerului ceh, care le lua, le fotocopia și apoi i le înapoia, de multe ori chiar și după cîteva săptămîni. Această situație a mai durat doi ani, timp în care Frenzel a dat, printre altele, și planul de apărare antirachetă a R. F. a Germaniei.

Ofițerul superior ceh ce-l avea în legătură pe Frenzel a hotărît să ia o măsură care, în cele din urmă, s-a dovedit fatală :

Intîlnirile îi luau lui Frenzel prea mult timp prețios. In loc să meargă la întîlniri, el putea să inspecteze unități militare, să ia parte la ședințe ale comisiilor din care făcea parte, astfel încît să culeagă și mai multe informații. In consecință, la 19 septembrie 1959, în timpul unei întîlniri ce a avut loc la Innsbruck, în Austria, ofițerul ceh a invitat și o altă persoană, un anume Altmann, care urma să fie legătura lui Frenzel, în R. F. a Germaniei, cu serviciul de informații ceh. Lui Frenzel i s-a spus că va primi anual 6000 de mărci „drept salariu", iar informațiile culese de el vor fi transmise mai departe de către Altmann

Acesta din urmă, în calitatea lui de ofițer de informații ceh, cunoștea bine tehnica transmiterii informațiilor. Printre altele, el se folosea de o cutie de talc ce avea fundul dublu și în care ascundea microfilmele. In acest spațiu era instalat și un dispozitiv care, în momentul cînd cineva neavizat ar fi umblat înăuntru, declanșa o lumină puternică, voalînd astfel microfilmele. Un alt conteiner, ce se asemăna cu o baterie de radio portativ, exploda atunci cînd se umbla la el înainte de a fi fost introdusă înăuntru o anumită cheie magnetică.

La o lună după prima lor întîlnire de la Innsbruck, Altmann l-a vizitat pe Frenzel în biroul lui din Bundestag. Frenzel i-a înmînat procesele-verbale de la opt ședințe ale unor comisii parlamentare la care luase și el parte. Cînd Altmann a plecat, avea servieta plină de documente. Totul a fost fotografiat cu grijă, iar filmele au fost trimise la Praga.

Altmann utiliza două căi de trimitere a informațiilor, care aveau numele de cod „Para" și „Douglas". Ruta „Para" depindea de un curier oficial ceh, pe nume „Pepek", care călătorea cu Orient-Expresul la anumite date. Altmann sau un alt agent de legătură, un oarecare „Langer", lua trenul între Stuttgart și Karlsruhe și înmîna conteinerul curierului ceh dis-de-dimineață, înainte de a se trezi ceilalți pasageri. Aceeași cale era folosită și atunci cînd curierul mergea la Paris. De acolo, conteinerul lua drumul, prin valiza diplomatică a ambasadei Cehoslovaciei, spre Praga. Calea „Douglas" era de obicei încredințată lui „Langer". Acesta transporta conteinerul cu informații la Amsterdam și-l încredința ambasadei Cehoslovaciei, pentru a-l transmite la Praga pe căile obișnuite. Mai mult de un an, sistemul a funcționat perfect.

Altmann și Frenzel s-au întîlnit cel puțin de 22 de ori în Bundestag și în diferite hoteluri. La fiecare întîlnire, lui Frenzel, ca oricărui politician adevărat, îi plăcea să-și audă propria voce, răspundea precis la întrebări și îi dădea lui Altmann o mare cantitate de documente pentru fotografiere.

Documentele strict secrete privind apărarea trebuiau să fie înapoiate în aceeași zi, existînd pericolul de a se descoperi lipsa lor, fapt ce solicita la maximum nervii lui Frenzel. Dar Altmann îi înapoia întotdeauna documentele în timp util.

In acest timp, serviciul de informații vest-german și-a dat seama de faptul că guvernul ceh era la curent cu pregătirile militare ale R. F. a Germaniei. Rapoartele de la agenții lui Gehlen care acționau în Cehoslovacia au confirmat că serviciul de informații ceh era foarte bine informat despre înarmarea Germaniei.

In perioada reinarmării febrile a Germaniei, Frenzel a transmis o serie de informații deosebit de importante serviciului secret ceh.

Faptul că cehii erau atît de bine informați despre ce se punea la cale în R. F. a Germaniei nu putea avea decît o

singură explicație, și anume aceea că reușiseră să plaseze un agent într-un punct unde se concentrau majoritatea informațiilor privitoare la politica militară germană. Un asemenea punct vulnerabil era Comisia pentru apărare a Bundestagului, ai cărei membri aveau acces aproape la fiecare document privind apărarea, inclusiv la cele referitoare la N.A.T.O. Prin urmare, fiecare membru al acestei comisii a fost luat în verificare.

Trecutul lui Frenzel și activitatea desfășurată în regiunea cehă l-au făcut suficient de interesant pentru ofițerii din Serviciul Federal de Informații ca cercetările să fie lărgite. In cursul investigațiilor, ei au dat peste un ceh numit Emil Peuker, cu care Frenzel avea relații din 1945. Cu cîțiva ani mai înainte, poliția îl anchetase pe Peuker întrucît folosise niște documente false, în scopul de a obține despăgubiri pentru că fusese o victimă a fascismului. Cînd nemții au intrat în Cehoslovacia, în 1939, Peuker a fost internat într-un lagăr ca antinazist și, pe această bază, după război, el a cerut despăgubiri. Frenzel l-a ajutat și i-a găsit și o slujbă la München.

Cînd Peuker a fost cercetat de poliție, s-a descoperit că avea relații strînse cu cîțiva diplomați cehi, fapt ce a făcut să fie suspectat că ar culege informații în folosul lor. Serviciul Federal de Informații a aflat astfel că Peuker a fost un bun prieten al lui Frenzel. Dar, întrucît nu s-au găsit suficiente probe împotriva lui Peuker, a fost pus în libertate. El a dispărut foarte repede, plecînd în Cehoslovacia. In același timp, Serviciul Federal de Informații a aflat și de vizita soției lui Frenzel la Praga. In timpul cercetărilor au fost studiați toți prietenii lui Frenzel, precum și oamenii cu care a venit în contact. In aceste condiții, frecventele întîlniri între Frenzel și Altmann nu puteau să scape neobservate. Trecutul lui Altmann a fost cercetat și a fost găsit foarte suspect. Cu cît cercetările mergeau mai adînc, cu atît Frenzel devenea mai suspect pentru Serviciul Federal de Informații, dar acesta nu avea o probă concretă, ceea ce era absolut obligatoriu pentru a acuza un membru al parlamentului.

Altmann și Frenzel au fost puși în filaj permanent, fiind urmăriți încontinuu. La 28 octombrie, filorul care-l urmărea pe Altmann a observat un schimb de serviete între acesta și un om gras pe care l-a depășit pe cînd mergea pe stradă. Atît Altmann cît și cetățeanul respectiv aveau serviete identice și doar perspicacitatea și atenția filorului l-au făcut pe acesta să observe schimbul ce a avut loc între ei. Filorul a ajuns repede din urmă persoana în cauză și s-a convins că aceasta nu era altcineva decît Frenzel. Acum exista, deoarece nu s-a trecut la reținerea celor doi, cel puțin un martor care putea confirma că îi văzuse pe cei doi făcînd schimb de serviete.

A doua zi Frenzel l-a întîlnit însă din nou pe Altmann și i-a dat niște documente strict secrete privind planurile de înarmare a N.A.T.O.-ului pe următorii cîțiva ani. Frenzel avea nevoie de documente în după-amiaza aceleiași zile, pentru o ședință, așa că Altmann trebuia să se grăbească să le fotografieze. După ce a făcut acest lucru și a înapoiat documentele lui Frenzel, Altmann a plecat la aeroport să ia avionul de Viena, unde urma să înmîneze informațiile și să primească un nou cod. A fost arestat însă la aeroport, avînd asupra lui filmele documentelor luate de la Frenzel.

In aceeași zi, a fost arestat și „Langer". Cei doi au negat toate acuzațiile aduse, pretinzînd că erau nevinovați. Developarea filmului găsit asupra lui Altmann a scos însă la iveală faptul că exemplarul fotocopiat avea numărul 14.670. Faptul că această specificație a apărut pe film denota o gravă neglijență din partea lui Altmann, deoarece s-a putut afla cu ușurință că exemplarul respectiv fusese dat pentru studiu lui Frenzel. Această probă materială a dus la arestarea lui Frenzel.

Procesul a avut loc la 24 aprilie 1961, la Karlsruhe, Frenzel fiind condamnat la 15 ani muncă silnică. Totuși, pe căi neoficiale, s-a reușit ca, după o foarte scurtă perioadă de detenție, Frenzel să plece în Cehoslovacia.

„MÜLLER-HORUNJI": agentul infiltrat

La 27 mai 1953, presa și radioul sovietic au anunțat că, în zorii zilei de 26 aprilie, pe teritoriul Ucrainei fuseseră parașutați patru spioni. Aceștia au fost arestați imediat după parașutare și judecați de către Tribunalul Suprem al U.R.S.S.

Aflînd de cele întîmplate, două agenții de spionaj și diversiune care activau în R. F. a Germaniei — C.I.A. și „Organizația emigranților ruși" (N.T.S.) — au intrat în alertă. Imediat s-a trecut la efectuarea de investigații ample în vederea descoperirii agentului ce furnizase sovieticilor informații cu privire la problema respectivă, precum și la alte cîteva acțiuni asemănătoare care avuseseră același deznodămînt.

In cele din urmă, persoana arestată de către agenții C.I.A. a fost „Müller-Horunji", instructor la școala de spionaj din Bad Homburg, de lîngă Frankfurt.

„Müller-Horunji", pe adevăratul său nume Nikita Vladimirovici Horunji, s-a născut în 1917, într-un sat de lîngă orașul Kerson din Uniunea Sovietică. A urmat școala pedagogică și, în 1939, a devenit învățător. In timpul războiului a luptat ca ofițer în Armata Roșie, ajungînd cu unitatea sa pînă la Berlin. Fiind demobilizat, în anul 1947, a rămas în Germania răsăriteană ca învățător pentru copiii personalului ambasadei sovietice din Berlin. În acest timp, s-a îndrăgostit de o nemțoaică, cu cîțiva ani mai mare ca el, cu care, deși era însurat, voia să se căsătorească. Știind că autoritățile sovietice nu-i permiteau să divorțeze pentru a se căsători cu nemțoaica, el a hotărît să fugă în zona de ocupație americană, unde să trăiască în concubinaj cu amanta lui. Toate acestea el le-a declarat autorităților americane la anchetă, cînd a trecut în partea de vest a Berlinului. O zi mai tîrziu, în Berlinul de vest a venit și Elisabeth Werner, femeia de care Horunji spunea că este îndrăgostit.

Ofițerii de informații americani, constatînd inteligența fugarului, s-au gîndit că putea să le fie de folos în planurile lor și au hotărît să-l ajute, mai ales că pe timpul anchetei le furnizase o mulțime de informații cu privire la unitatea militară sovietică din care făcuse parte pînă în anul 1947. Anchetatorii americani l-au interogat mult timp pe Horunji, pentru a se asigura că nu aveau de-a face cu un agent al serviciului de informații sovietic și au constatat că acesta nu avea cunoștințe despre activitatea de informații. Odată ce au stabilit că Horunji era doar un simplu fugar, ofițerii de informații americani i-au făcut rost de documente vest-germane pe numele de „Müller" și l-au trimis să lucreze la o unitate militară de lîngă Frankfurt. Totodată, i-au aranjat să divorțeze de soția pe care o avea în Uniunea Sovietică și i-au permis să se căsătorească cu Elisabeth Werner. După doi ani de serviciu în unitatea militară de lîngă Frankfurt, Horunji și-a dat demisia, angajîndu-se supraveghetor într-o fabrică de automobile.

In această perioadă i s-au transmis de către serviciul de informații sovietic primele sarcini. Astfel, într-o zi, a primit vizita neașteptată a unui om care își zicea Hammer și care s-a dovedit a fi ofițerul de informații sovietic ce urma să mențină legătura.

Misiunea lui Horunji consta în menținerea în continuare a legăturilor cu C.I.A. și pătrunderea în „Organizația emigranților ruși", unde trebuia să facă tot posibilul să ocupe o poziție cît mai înaltă.

Sarcinile primite puteau fi duse ușor la bun sfîrșit, deoarece C.I.A. era și ea interesată să nu piardă legătura cu Horunji, iar în privința pătrunderii în N.T.S., la Frankfurt existau destule condiții. Astfel, în oraș se aflau diverse societăți și cluburi ale emigranților ruși, precum și restaurante și cafenele cu specific rusesc. Deci, faptul că Horunji mergea la restaurantele și cafenelele respective pentru a-și întîlni compatrioții putea părea cît se poate de firesc. De asemenea, el ar fi putut să ceară direct să intre în N.T.S., dar a hotărît să nu procedeze așa, întrucît toți cei care solicitau

primirea în această organizație, strîns legată de C.I.A., erau foarte atent verificați. Exista astfel riscul să apară niște întrebări cărora să nu fie capabil să le dea un răspuns pe deplin mulțumitor. De aceea, Horunji a hotărît să intre într-o asociație mai mică și nu prea bine organizată, R.O.N.D.D. („Mișcarea generală a tuturor oamenilor de origine rusească"). Primirea într-o asemenea organizație nu incumba un proces de verificare, iar membrii ei, monarhiști și ruși albi, se resemnaseră de mult. R.O.N.D.D. devenise mai mult un fel de club, unde emigranții ruși se stringeau din cînd în cînd și povesteau ce-au mai făcut, ce schimbări mai interveniseră etc.

Cîteva luni mai tîrziu, membrii N.T.S.-ului, remarcînd activitatea bună depusă de Horunji în R.O.N.D.D., i-au propus să intre în organizația lor. Intrucît era deja membrul unei organizații de emigranți, s-a considerat că nu mai era necesară verificarea lui pentru a fi primit în N.T.S. Devenit membru activ al N.T.S.-ului, Horunji s-a împrietenit cu foarte mulți din cei mai importanți oameni ai organizației și a început să culeagă informații despre ei. Din două în două săptămîni, el depunea într-o ascunzătoare dintr-o pădure de lîngă Hanau raportul cu informațiile culese. Raportul îl scria pe o bucată de mătase pe care Hammer o lua și o cosea în mîneca hainei, în locul căptușelii.

Uneori Horunji se întîlnea cu Hammer pentru a primi bani și instrucțiuni. Intîlnirile aveau loc, de obicei, în gări sau în alte asemenea locuri aglomerate.

Fiind mulțumită de activitatea depusă de Horunji în cadrul N.T.S.-ului, unde fusese numit chiar președintele unui comitet al său, C.I.A. l-a numit consilier al Secției pentru Uniunea Sovietică și instructor la școala de spionaj din Bad Homburg, de lîngă Frankfurt.

In aceste condiții, Horunji a renunțat la postul de supraveghetor la uzina de automobile și s-a dedicat noilor sale activități.

In fiecare dimineață, o mașină cu număr american îl lua de acasă și-l ducea la Bad Homburg, unde preda diferite lecții viitorilor spioni și sabotori care urmau să acționeze pe teritoriul U.R.S.S. Talentul pedagogic, experiența în acest domeniu, precum și imaginația lui l-au făcut instructorul preferat al tuturor elevilor. In general, preda lecții privind psihologia recrutării agenților, aprecierea informațiilor, metodele de îndoctrinare. Prelegerile sale erau deosebit de apreciate, astfel încît profesorii de la alte școli de spionaj, de la Kaufbeuren, Bad Wiessee și Bad Woerishofen veneau să-l asiste la ore pentru a se documenta și a surprinde tehnica folosită în predarea noilor cunoștințe.

Deseori, Horunji era dus la secțiile C.I.A. din Bonn, Bad Godesberg, Frankfurt și Heidelberg pentru a da sfaturi americanilor în probleme referitoare la Uniunea Sovietică.

In felul acesta, Horunji a reușit să ocupe o poziție care îi permitea să raporteze sovieticilor toate acțiunile puse la cale de C.I.A., împreună cu N.T.S. Astfel, serviciul de informații sovietic a aflat că deși școlile de spionaj aparțineau oficial de N.T.S., planurile de învățămînt și banii necesari erau furnizați de C.I.A.

Spionii erau recrutați de N.T.S. și instruiți la școlile acestei organizații, dar misiunile și transportul pînă la obiectiv le dădea și îl asigura C.I.A. Elevii care se remarcau în mod deosebit erau trimiși de către C.I.A. la cursuri de specializare în Anglia, Olanda sau în alte țări occidentale.

In această perioadă, Horunji a continuat să furnizeze informații despre conducătorii N.T.S.-ului și ofițerii C.I.A. cu care venea în contact. Totodată, s-a ocupat de recrutarea de informatori, reușind să aibă șapte asemenea surse de informații. Cantitatea foarte mare de materiale informative pe care le obținea a făcut insuficientă singura legătură ce o avea cu Berlinul, așa că a început să-și folosească și soția, pe Elisabeth Werner, în calitate de curier. Elisabeth Werner ascundea materialul informativ în batoane de ciocolată, pe care, la nevoie, putea să le mănînce.

C.I.A. plănuia să înființeze o nouă organizație a fugarilor ruși, în special pentru cei care au părăsit Uniunea Sovietică după cel de-al doilea război mondial, și astfel a fost

creată organizația Z.O.P.E. („Uniunea centrală a refugiaților sovietici de după război"), cu sediul la München. La adunarea de constituire, ce a avut loc în luna noiembrie a anului 1952, Horunji a luat cuvîntul, chemînd la întreprinderea de acțiuni concrete împotriva Uniunii Sovietice, și a propus să se elaboreze o „cartă a drepturilor pentru cei care și-au riscat viața fugind din rîndurile armatei sovietice". Propunerea a fost primită cu aplauze furtunoase și, în aceste condiții, alegerea lui Horunji în comitetul de conducere al noii organizații nu a surprins pe nimeni. In noua sa calitate se ocupa de primirea membrilor în Z.O.P.E., el fiind cel care studia dosarele întocmite de către C.I.A. pentru fiecare fugar. Aceste dosare constituiau documente strict secrete și conțineau toate datele privind persoanele în cauză.

Marea cantitate de muncă depusă, precum și viața dublă pe care o ducea au început să-și spună cuvîntul. La sfîrșitul lunii mai a anului 1953, Horunji s-a plîns forurilor superioare ale C.I.A. că autoritățile sovietice arestaseră patru spioni chiar în momentul în care aceștia puneau piciorul pe pămîntul ucrainean. A făcut acest lucru deoarece devenise clar pentru toată lumea că acțiunea respectivă fusese trădată de către cineva din conducerea N.T.S.-ului. C.I.A. a declanșat imediat o acțiune de verificare a întregii conduceri a N.T.S.-ului, iar, la 1 septembrie 1953, Horunji a fost arestat. In ascunzătoarea din pădurea Hanau a fost descoperit ultimul raport al lui Horunji către serviciul de informații sovietic.

Pe bucata de mătase erau scrise informații cu privire la noii elevi, la rezultatele obținute de ultima serie a școlii de spionaj de la Bad Homburg, la biografia unui dezertor din armata sovietică și la faptul că, în ziua de 14 august, cîteva baloane cu manifeste aveau să fie lansate înspre răsărit, dacă vîntul permitea acest lucru, din zona Coburg și Hof.

La proces, Horunji a făcut tot posibilul să o salveze de la închisoare pe Elisabeth, dar nu a reușit. Condamnat la 14 ani închisoare, a executat doar șase, fiind eliberat în 1959. Imediat după eliberare, a dispărut din R. F. a Germaniei.

HEINZ FELFE: spion de profesie

In toamna anului 1962, în R. F. a Germaniei au fost arestați doi ofițeri din Serviciul Federal de Informații, condus de generalul Gehlen. Unul dintre cei arestați era Heinz Felfe, șeful Departamentului III-F de contraspionaj a cărui misiune consta în contracararea activității întreprinse de serviciul sovietic de informații.

Datorită poziției pe care o ocupa, Felfe era în măsură să neutralizeze nu numai acțiunile propriului departament, ci și ale tuturor organelor implicate în activitatea de contraspionaj, avertizînd serviciul de informații sovietic despre măsurile contrainformative întreprinse.

Chiar și după arestarea sa, Felfe a continuat să transmită sovieticilor informații din închisoarea de la Karlsruhe. Arestarea lui și a complicilor săi, Hans Clemens și Erwin Tiebel, a avut loc la 7 noiembrie 1962, iar ancheta a durat optsprezece luni. Din motive cu totul de neînțeles, Felfe n-a fost închis într-un loc de securitate maximă, ci în închisoarea de la Karlsruhe, unde exista un regim mult mai liber. Astfel, în fiecare sîmbătă și duminică, deținuții își puteau petrece timpul jucînd șah la biblioteca închisorii. Partenerul de șah al lui Felfe era un fost fabricant, Jürgen Ziebell, condamnat pentru că provocase mai multe falimente frauduloase.

Postul de bibliotecar se încredința deținuților ce dovediseră, prin comportarea lor, că regretau faptele săvîrșite și prezentau un anumit grad de încredere. Deși Felfe nu fusese nici măcar judecat, la eliberarea din detenție a bibliotecarului închisorii i-a luat el locul. Postul de bibliotecar îi permitea lui Felfe să plece din celulă în fiecare zi, astfel încît se putea plimba prin închisoare aproape fără nici un fel de restricții.

Ocupînd această poziție, Felfe a început să caute canale de legătură cu exteriorul. Un asemenea canal se găsea la îndemînă, așteptînd doar să fie folosit. Deținuții de la Karls-

ruhe erau folosiţi de diferite redacţii ale unor reviste şi ziare pentru împachetarea şi expedierea publicaţiilor respective la cititori. Intreaga operaţiune se desfăşura sub supravegherea unui deţinut numit Kurle.

Felfe şi Ziebell au luat legătura cu Kurle şi i-au promis că, dacă îi ajută, îl vor răsplăti cum se cuvine după ieşirea din închisoare. Kurle a fost de acord să introducă scrisori într-un număr de exemplare ale unei reviste oarecare, pe care să le trimită apoi la adresele indicate de Felfe. Mesajele către exterior erau scrise cu cerneală simpatică, fabricată de Felfe din apă şi alaun, fiind, totodată, codificate cu ajutorul unui cod bazat pe un pasaj din lucrarea lui Werner Keller „Biblia ca istorie".

Al doilea canal de legătură era foarte simplu şi uşor de folosit. Felfe a cerut permisiunea să-i scrie mamei, care locuia în R.D.G. şi de la care avea voie să primească scrisori. Bineînţeles că scrisorile erau cenzurate, dar nimănui nu i-a trecut prin minte să citească şi printre rînduri, luînd în consideraţie faptul că Felfe ar putea să-şi fabrice singur cerneala simpatică, în închisoare. Astfel, serviciul de informaţii sovietic era ţinut la curent cu modul cum avansa ancheta, iar din analiza întrebărilor puse de anchetatori se putea aprecia cam ce cunoştea serviciul de contraspionaj vest-german despre sovietici. De asemenea, răspunsurile date de Felfe interesau tot atît de mult, în vederea luării celor mai adecvate măsuri de evitare şi a altor căderi. Pentru Felfe, indicaţiile primite de la serviciul de informaţii sovietic constituiau jaloane pe baza cărora îşi organiza apărarea de aşa manieră încît să îndepărteze atenţia anchetatorilor de la anumite aspecte sensibile şi foarte actuale.

Felfe le-a mai indicat sovieticilor cum să-şi recupereze o bună parte din fondurile ce îi fuseseră puse la dispoziţie pentru a-şi desfăşura activitatea.

De asemenea, s-a proiectat un plan de evadare şi scoatere a lui Felfe şi a celorlalţi colegi ai săi din închisoare şi din R. F. a Germaniei. Dar, între timp, poliţia federală a aflat de la un informator ce acţiona în închisoarea de la

Karlsruhe despre ceea ce se întîmpla şi se punea la cale. Felfe îl rugase pe informator, care urma să se elibereze în curînd, să ducă nişte scrisori la Misiunea comercială sovietică din Berlin. Scrisorile n-au ajuns la destinaţie, ci la secţia de poliţie.

Heinz Paul Johan Felfe era fiul unui ofiţer de poliţie. El s-a născut în 1918 şi a lucrat în cadrul serviciilor de informaţii naziste. Internat într-un lagăr, în 1945, a fost eliberat un an mai tîrziu. In 1950, s-a întîlnit cu vechiul său prieten şi consătean, Clemens, care făcuse şi el parte din serviciile de informaţii naziste şi acţionase în Italia. După război a fost judecat şi condamnat la închisoare de către un tribunal italian, eliberîndu-se din detenţie în 1949.

Intîlnirea dintre cei doi a avut loc la un alt fost prieten şi consătean de-al lor: Erwin Tiebel. Acesta devenise un om de afaceri prosper, poseda o casă mare şi îmbelşugată şi a fost încîntat să ajute pe cineva dintre vechii prieteni să uite anumite neplăceri. Tiebel s-a angajat să-i ofere lui Clemens găzduire pentru mai multă vreme. In timp ce se afla la Tiebel, Clemens a primit o scrisoare de la soţia sa care îi propunea să meargă la Dresda să se revadă. Prin aceeaşi scrisoare, soţia îl anunţa că i-ar putea găsi ceva de lucru. In asemenea condiţii, deşi între Clemens şi soţia lui nu existaseră niciodată relaţii afective deosebite, el nu vedea de ce să nu dea curs invitaţiei. Cînd a ajuns la Dresda, soţia i-a făcut cunoştinţă cu nişte prieteni de-ai ei, ofiţeri sovietici. Timp de două săptămîni, grupul de prieteni a călătorit prin toată Germania răsăriteană, dormind, mîncînd şi bînd la cele mai scumpe hoteluri şi restaurante. Apoi s-a trecut la probleme mai importante. Sovieticii l-au dus pe Clemens la Karlshorst, unde a fost prezentat colonelului „Max". Aici a avut loc recrutarea lui Clemens, căruia i s-a atras atenţia că trebuia să se gîndească la viitorul său, viitor ce putea fi făcut mai bun, după cum susţineau noii săi prieteni, dacă colabora cu serviciul de informaţii sovietic.

Clemens n-a avut nici o obiecţie de făcut, aşa că a primit prima leafă şi primele două misiuni. Prima misiune îi

4

cerea să încerce să se angajeze în unul din serviciile de informaţii federale. A doua misiune se referea la prietenul său, Felfe: colonelul „Max" i-a cerut să-l convingă pe Felfe să colaboreze şi el cu serviciul de informaţii sovietic.

Felfe, care lucra în perioada aceea la Ministerul pentru problemele întregii Germanii, a acceptat.

Imediat ce s-au înţeles asupra faptului că nu aveau nimic de pierdut dacă colaborau cu sovieticii, cei doi au trecut la elaborarea unui plan prin care să execute şi cealaltă misiune dată de către sovietici: pătrunderea în serviciul lui Gehlen.

Făcînd investigaţiile necesare, ei au aflat că un alt fost coleg de-al lor, colonelul Krichbaum, funcţiona în calitate de ofiţer de personal al serviciului lui Gehlen. Clemens s-a dus la Bad Reichenhall, unde a cerut să fie primit în audienţă de colonelul Krichbaum. Intrevederea între Clemens şi Krichbaum s-a desfăşurat într-o atmosferă deosebit de cordială, iar rezultatul concret a constat într-o promisiune fermă privind angajarea lui Felfe şi Clemens în serviciul comandat de Gehlen.

După această întrevedere, Clemens a aranjat o întîlnire cu ofiţerii din serviciul de informaţii sovietic, cu care ocazie a raportat de îndeplinirea misiunilor şi l-a prezentat pe Felfe. Timp de cîteva săptămîni, ofiţerii de informaţii sovietici i-au instruit pe cei doi în legătură cu diverse aspecte ale viitoarei lor activităţi.

După această perioadă de instruire, Felfe şi Clemens au ocupat posturile din cadrul serviciului lui Gehlen, fiind în măsură să culeagă informaţii valoroase. Totodată, deoarece aveau nevoie de un curier, au apelat la serviciile prietenului lor Tiebel, care a devenit omul de legătură dintre ei şi ofiţerii de informaţii sovietici. Astfel, în toamna anului 1950, totul era pus la punct şi noii agenţi, avîndu-l ca şef pe Felfe, au trecut la acţiune. Totuşi, serviciul secret sovietic nu a cerut imediat informaţii de la agenţii săi, dîndu-le posibilitatea să se stabilească şi să ocupe funcţii cît mai bune în Serviciul Federal de Informaţii.

Totodată, s-au întreprins toate măsurile posibile pentru a-i ajuta pe Felfe şi pe Clemens să promoveze, astfel că, în foarte scurt timp, datorită unor „succese personale", Felfe a ajuns şeful Departamentului de contraspionaj antisovietic. De fapt, în această funcţie, el coordona activitatea contrainformativă desfăşurată împotriva şi a altor ţări ale Europei răsăritene, la el concentrîndu-se şi datele primite, în legătură cu această problemă, de la alte organe de informaţii vest-germane.

In mod regulat, Felfe primea liste cu agenţii germani care acţionau în ţările răsăritene, sinteze cu informaţiile furnizate de aceştia, precum şi o copie a instrucţiunilor ce li se trimiteau. De asemenea, Felfe primea toate informaţiile despre oamenii bănuiţi că ar lucra pentru sovietici, precum şi în legătură cu cei care erau în atenţia altor servicii.

Felfe, practic, fotografia cu un aparat Minox toate documentele ce îi treceau prin mînă şi le transmitea sovieticilor, neuitînd, bineînţeles, nici pe cele pe care le întocmea el însuşi. Datele privind personalul serviciului lui Gehlen, procesele-verbale ale şedinţelor la nivel înalt cu privire la o serie de probleme informative, rapoartele speciale referitoare la unele acţiuni, toate prindeau contur pe filmele lucrate în biroul lui Felfe. Nimic din ceea ce Felfe afla nu era omis din notele informative pentru sovietici. La proces, Felfe şi Clemens au recunoscut că au predat sovieticilor 15.000 de fotocopii ale unor documente strict secrete, precum şi 20 de benzi cuprinzînd înregistrări ale unor discuţii, şedinţe sau instruiri pe linie de muncă.

De altfel, poziţia pe care o aveau cei doi agenţi le permitea să culeagă cele mai importante informaţii, singura problemă constînd în transmiterea acestora sovieticilor.

Pentru rezolvarea acestei probleme, în afară de Tiebel, care a predat nenumărate documente soţiei lui Clemens, au mai fost folosite cu succes ascunzătorile şi diferiţi alţi agenţi de legătură. Clemens obişnuia să folosească şi transmisiile radio codificate.

Cei doi agenți, precum și Tiebel, curierul lor, au fost arestați după 12 ani de activitate. Felfe a fost arestat în timp ce ducea spre o ascunzătoare, într-o servietă, paisprezece filme Minox și o bandă magnetică specială.

Procesul a început la 8 iulie 1963. Felfe a fost condamnat la 14 ani închisoare, Clemens la 10, iar Tiebel la trei.

GEORGES PÂQUES sau spionul care a vrut să „devanseze istoria"

Cînd dr. Imek Bernștein, fost membru al Brigăzilor internaționale, medicul și prietenul lui Georges Pâques, l-a prezentat pe acesta din urmă, în 1943, consilierului de ambasadă sovietic Alexandr Gusovski, n-a făcut-o nici întîmplător și nici datorită unei inspirații de moment. Ofițerii de informații sovietici nu obișnuiesc să improvizeze cînd fac recrutări. Dr. Bernștein este un bun psiholog, iar Gusovski un „manipulator" de oameni excelent. Ei știu că acest fiu de frizer din Châlons-sur-Saône suferă întrucît, aparținînd unui mediu modest, se ridică cu greu în ierarhia socială și politică, chiar dacă are o serie de studii și diplome. In Școala Normală Superioară, Pâques s-a remarcat, prin jurul anilor '30, ca un individ cu spirit vioi și caustic, destul de inteligent și cu un sentiment de independență foarte dezvoltat. El avea ca prieteni oameni diferiți : Pierre Boutang era monarhist, iar Georges Gorse social-progresist.

In anul 1939, Pâques a fost numit profesor la Nice, unde s-a căsătorit cu Viviane Staitti, a cărei familie de origine italiană milita în partidul de extremă-stîngă.

Spiritul de frondă a prins la aceste genuri de personaje, crescute în tradițiile țării, dar acrite din cauză că nu puteau trece peste zidul care desparte anumite clase sociale. Infrîngerea Franței din anul următor i-a determinat pe Georges Pâques, soția sa și Pierre Boutang să plece la Rabat. Pe Georges Pâques, Pierre Boutang și Georges Gorse, revenit

dintr-o misiune de la Moscova, aroganța americanilor și intrigile care îi considerau pe francezi ca pe niște entități secundare, chiar dacă erau aliați, îi exasperau. Din Alger, Georges Pâques, împreună cu alți conaționali, veniți aci prin Cairo, Tunis, Berna sau Londra, desfășoară o vie activitate pentru eliberarea Franței de sub ocupația nazistă. Datorită lui Gorse, el a fost introdus pe lîngă Louis Joxe, fost profesor și devenit secretar general al Comitetului Național al Franței Libere.

Acesta era începutul unei lungi cariere în umbra cabinetelor celei de-a IV-a și celei de-a V-a Republici. Începutul, de asemenea, și al unei vieți duble, care va dura douăzeci de ani.

Imek Bernștein i-a vorbit consilierului ambasadei și șeful Serviciilor speciale ale U.R.S.S. in Maghreb [1], Alexandr Gusovski, despre independența în gîndire, supleţea spiritului viitorului agent, despre antiamericanismul și ambițiile lui, despre gustul pentru zvonuri și bîrfeli la adresa colegilor, despre, în sfîrșit, modul lucid în care aprecia faptele și oamenii. Cu toate acestea, Gusovski a trecut la recrutarea lui Pâques tatonînd mai întîi terenul. La început, în discuțiile purtate cu el, a abordat probleme cu caracter general referitoare la noua lume în curs de formare, la relațiile dintre aliați. Cu această ocazie, consilierul sovietic a remarcat că atunci cînd i s-a spus că nu era neapărat nevoie să ai sentimente procomuniste ca să lupți pentru instaurarea unei lumi mai drepte și mai puțin dominată de castele închise ale înaltei finanțe, Georges Pâques s-a arătat interesat. In plus, pentru a contrabalansa influența americană în Africa de Nord care căuta să elimine de aci Franța, o apropiere de U.R.S.S. era de dorit.

In timpul conversațiilor viitoare, Gusovski i-a solicitat lui Pâques cîteva informații. Nu i s-a „cerut" să trădeze, dar avînd în vedere anumite sentimente de simpatie ce în-

[1] Nume prin care arabii desemnează partea de nord a Africii : Marocul, Algeria și Tunisia.

cepuseră să se cristalizeze între ei, Pâques putea să-l ajute pe Gusovski, furnizîndu-i nişte informaţii care, în ultimă instanţă, serveau şi Franţei, întrucît U.R.S.S. ţinea cu tot dinadinsul ca această ţară să nu devină o anexă a S. U. A. şi a Angliei. Privite lucrurile prin această prismă, Pâques putea deveni un fel de sfătuitor al lui Gusovski în problema atitudinii pe care U.R.S.S. trebuia s-o adopte faţă de Franţa. Iar aceasta cu atît mai mult cu cît asemenea conversaţii şi schimburi sincere de vederi nu erau, după cum se ştia, posibile între diplomaţi.

Incă de la aceste prime conversaţii „planetare" sau de ordin local, Georges Pâques s-a simţit un alt om. El nu mai era unul dintre funcţionarii anonimi din Alger, aflaţi în război cu Germania, ci cineva căruia nişte străini îi cereau sfaturi, pentru că ei au descoperit că era inteligent şi poseda spirit de independenţă. In plus, aceşti străini erau sovietici, reprezentanţi ai unei mari puteri. De Gaulle a şi spus-o o dată că o alianţă cu Uniunea Sovietică răspundea „unui imperativ categoric al geografiei, al experienţei şi al bunului simţ". Pâques n-avea deloc impresia că trăda, chiar dacă întîlnirile cu Gusovski căpătau din ce în ce mai mult un caracter clandestin. El avea deja părerea, aşa cum o va spune la proces în anul 1964, că nu făcea altceva decît să „devanseze istoria" !

Curînd însă, a fost vorba de cu totul altceva decît de schimbat nişte opinii cu privire la mersul războiului sau la lumea pacifistă de mîine. El povestea tot ce vedea, ce citea, ceea ce auzea prin cabinetele Franţei Libere secundîndu-l pe domnul Joxe, mai întîi, apoi pe domnul Louis Jacquinot, cînd a devenit membru al Cabinetului Inaltului Comisariat la Marina Naţională. In restaurante, în apartamentele şi vilele din Alger se discutau multe lucruri între prieteni. Georges Pâques era mereu prezent, ciulea peste tot urechile. Gusovski îi cerea informaţii din ce în ce mai precise : asupra oamenilor, asupra afinităţilor dintre ei, asupra reacţiilor lor faţă de diverse evenimente, asupra proiectelor politice, economice, sociale, strategice ale „Guvernului Provizoriu" al Franţei Libere.

Pâques se descurca bine, dar era leneş. Lui nu-i plăcea să întocmească rapoarte scrise. El găsea ridicolă situaţia că se întîlnea pe ascuns cu Gusovski, că trebuia să depună mesajele în cutii poştale „moarte", că lua anumite măsuri de precauţie de fiecare dată cînd el şi interlocutorul său se întîlneau. Dar se simţea de acum legat prin mii de fire de el. Şi pentru mult timp.

In octombrie 1944, Pâques l-a anunţat pe Gusovski că pleca la Paris, împreună cu colegii şi prietenii săi de la ministerele provizorii. S-a stabilit un alt mod de a menţine contactul şi Gusovski i-a înmînat 100.000 de franci pentru eventualele cheltuieli pînă la o nouă întîlnire.

Pâques avea nevoie de aceşti bani pentru că lui îi plăcea mult să discute cu tot felul de funcţionari, mari şi mijlocii, şi se simţea bine cînd nu era la strîmtoare din punct de vedere financiar. Bineînţeles că cei 100.000 de franci nu reprezentau decît „un împrumut", ca să se obţină o simplă semnătură în josul unei jumătăţi de foi. Ii vor mai fi avansaţi şi alţii. A fost prins în joc şi nu avea nici o cale de a scăpa.

Intîlnirile clandestine au fost reluate după trei luni, la Paris. Fiecare întîlnire era fixată într-o zi, o oră şi într-un loc anume stabilit dinainte. De la Cabinetul Inaltului Comisariat, Pâques a trecut la Ministerul Afacerilor Musulmane, apoi a fost numit directorul Cabinetului Ministerului Reconstrucţiei, iar mai tîrziu şeful Cabinetului altor două ministere.

Pâques avea prieteni peste tot : la Ministerul de Interne, la Ministerul Afacerilor Străine, la cel al Afacerilor Economice şi Sociale, precum şi la Apărarea Naţională. El avea acces peste tot şi întocmea mereu fişe pentru diverşi înalţi funcţionari sau alţi salariaţi de mai mică importanţă, dar cu perspectivă...

In iarna anului 1947—1948, Alexandr Gusovski a părăsit Parisul întrucît a simţit că autorităţile franceze erau pe urmele lui. Inainte de a pleca însă, el l-a prezentat pe Pâques unui alt „consilier“ sovietic. Acesta va fi urmat de alţi şase, în viitorii paisprezece ani.

Informaţiile furnizate Uniunii Sovietice nu au constat doar în fişe politice. Era vorba mai degrabă de documente originale sustrase de la diverse cabinete ministeriale şi care reveneau la locul de unde au plecat, după şase sau nouă ore.

In 1956, sovieticii au obţinut cu ajutorul lui Pâques planul de atac franco-anglo-israelian asupra Suezului, înainte ca el să fi fost pus în aplicare.

In anul 1958, Georges Pâques a fost afectat la Statul major al Apărării Naţionale. Din acel moment, el a devenit şi mai important pentru sovietici, iar documentele au început să curgă şi mai intens în direcţia Moscovei, relatînd despre: bugetul militar francez, direcţiile spre care se orientau şi se dezvoltau proiectele nucleare; intenţiile preşedintelui Franţei faţă de Algeria; politica generală a Franţei faţă de N.A.T.O.; planurile de apropiere franco-arabă etc.

In 1961, Georges Pâques a fost numit director de studii la Institutul de înalte studii al Apărării Naţionale. Acest institut pregătea viitori ofiţeri superiori, inspectori de finanţe, înalte cadre administrative, ingineri, industriaşi, consilieri de stat etc.

In această perioadă, el furniza date privind poziţia Franţei faţă de criza Berlinului şi chiar indicaţii asupra planului de ripostă aliat, în cazul în care Moscova intenţiona să reglementeze cu forţa problema respectivă.

Cu ajutorul unor vechi prieteni din timpul cît a stat la Alger, în noiembrie 1962, Georges Pâques a fost numit director adjunct al Secţiei franceze de pe lîngă N.A.T.O. In mai puţin de şapte luni, el a furnizat două sute de biografii

amănunţite asupra înalţilor funcţionari ai Marelui Cartier General al Alianţei Atlantice, însoţite de aprecieri şi adnotaţii personale asupra afinităţilor unora, slăbiciunilor intime ale altora etc. De asemenea, el a pus, bineînţeles pe hîrtie, şi tot ce a auzit în timpul conferinţelor ce s-au ţinut cu uşile închise.

In această perioadă, modul în care erau organizate întîlnirile diferea de cel din vremea Algerului. Pâques îşi întîlnea legăturile la fiecare două săptămîni, la sfîrşitul zilei, lîngă o staţie de metro sau alta. Afară de cazul doar cînd se ivea vreo urgenţă. Intr-o asemenea situaţie era stabilit ca el să primească dimineaţa, înainte de a pleca la serviciu, în corespondenţa sa, o simplă carte de vizită pe care trebuia să scrie: „Edouardo-Jose Gracia de Abaroa, consilier juridic adjunct, Societatea anonimă a fabricilor de sîrmă şi laminate din Havre, Sucursala din La Paz“. Destinatarul trebuia să citească: „Intîlnire chiar în seara aceasta, orele 21, staţia Metroul Republicii“. Cînd ajungeau la locul de întîlnire, cei doi nu luau niciodată contact imediat. Gracia, alias Vasili Pavlovici Vlasov, ataşat cultural al ambasadei sovietice în Franţa, mergea un timp în spatele lui Pâques, supraveghind atent împrejurimile. Apoi alegea un loc potrivit, unde fie că îi transmitea prin viu grai agentului instrucţiuni sau primea informaţii, fie că făceau schimb de serviete.

La începutul anului 1963, cînd între Est şi Vest se producea un oarecare dezgheţ, Vasili Pavlovici Vlasov, ca şi succesorul lui în menţinerea legăturii cu Pâques, Vladimir Krenov, s-au întîlnit cu agentul lor francez şi mai în văzul lumii.

La 10 august 1963, orele 18 şi 30 de minute, Georges Pâques, care nu se ştia filat şi supravegheat de mai multe săptămîni, a fost arestat de către organele de contraspionaj franceze şi s-a găsit asupra lui o servietă plină cu documente.

La două ore după arestarea lui Pâques, Krenov, avertizat în mod misterios, şi-a făcut bagajele, iar după alte cîteva ore părăsea Franţa!

Cînd au aflat de arestarea lui Georges Pâques, mulţi dintre prietenii acestuia au început să se agite, crezînd că la mijloc era o provocare. Alţii, dimpotrivă, au preferat să tacă şi să intre în umbră, ori să-i caute scuze spunînd că era un „pacifist".

La interogatoriu, Georges Pâques a răspuns: „Eu am servit pacea... De altfel, cercurile conducătoare îmi cunoşteau de mult timp opiniile. Încă de pe vremea cînd mă aflam la Alger, eu am considerat că era necesar ca să contrabalansăm tendinţele anglo-saxonilor de a ne uzurpa drepturile, cu o apropiere faţă de U.R.S.S.".

Dar oare serviciile de securitate ale statului au fost chiar aşa de mioape încît n-au observat nimic suspect atîta vreme la Georges Pâques? Bineînţeles că nu. Încă din 1944, ele au pus în gardă pe superiorii lui ierarhici că era un „individ periculos", atît datorită pălăvrăgelilor sale neînfrînate, înclinaţiei de a-şi băga nasul peste tot şi în toate, cît şi legăturilor pe care le întreţinea şi care puteau fi calificate puţin sigure. Cu toate acestea, protectorii săi din acea vreme l-au împins încontinuu dintr-un cabinet ministerial în altul. „Punerea în gardă" n-a fost luată în seamă. Au mai fost şi alte „puneri în gardă", dar ascensiunea lui Pâques a continuat.

Se pun deci cîteva întrebări: Cine erau misterioasele personaje care îl protejau pe Pâques şi-l urcau dintr-o treaptă ierarhică în alta, în ciuda avertismentelor motivate în privinţa sa? Cine îi erau informatorii, unii inconştienţi poate, alţii complici, prin intermediul cărora el intra în posesia unor documente, a unor date, cifre din alte ministere decît cel în care lucra? Oare soţia sa n-a aflat chiar nimic, în cei peste douăzeci de ani cît a durat activitatea clandestină a lui Pâques, aşa cum a declarat la proces? Acest cuplu nu era deloc dezunit. In anchetă şi la proces s-a trecut uşor peste toate acestea. Mulţi dintre martorii care au fost citaţi în instanţă „n-au bănuit nimic" despre activitatea agentului, „n-au văzut nimic" şi au încercat să-l „înmoaie" pe procuror. Alţii au cerut să fie iertat, motivînd că îşi trădase ţara pentru a „devansa" politica guvernului, că a făcut acest lucru cu intenţii bune.

Oare ce gîndea despre toate acestea Georges Pâques în momentul cînd i se comunica sentinţa de condamnare la închisoare?

FEMEI ÎN SISTEMELE DE CULEGERE A INFORMAȚIILOR

Există dificultăți în fiecare meserie, dar pentru cei care se dedică activității de informații riscurile și hazardul sînt infinit mai mari. Indiferent de succesele obținute ieri sau alaltăieri, un singur pas greșit făcut astăzi, oricît de mic ar fi, poate însemna sfîrșitul carierei și, în multe cazuri, în special în timp de război, chiar moartea.

Probabil și datorită acestui fapt, pînă nu de mult, în domeniul informațiilor femeile au fost rarități și faptele lor s-au reținut ca atare.

In cel de-al doilea război mondial însă, femeile au ajuns să joace un rol neașteptat de însemnat în această grea și riscantă meserie, în ciuda numeroaselor împotriviri din partea șefilor diferitelor servicii de informații care își manifestau deschis neîncrederea în aptitudinile și posibilitățile lor.

Folosite în calitate de curieri, căsuțe poștale, gazde ale caselor de întîlniri, informatoare, agenți acoperiți, agenți dubli și în multe alte situații, femeile și-au dovedit utilitatea,

aducînd servicii nepreţuite organelor de informaţii din care făceau parte şi, în ultimă instanţă, ţărilor lor. Intre anii 1939—1945, zeci de femei — englezoaice, rusoaice şi franţuzoaice — au trecut liniile fronturilor în căutarea informaţiilor. Paraşutate pe teritoriul inamic în timpul nopţii, debarcate cu ajutorul bărcilor de cauciuc pe ţărmuri neprietenoase, aflate sub ocupaţie, femeile angrenate în aceste activităţi au îndurat greutăţi deosebite la depărtări de mii de kilometri de căminele lor.

Dacă eşuau în misiunile ce le aveau de îndeplinit, femeile cunoşteau faptul că nu le aştepta un tratament preferenţial. Bărbat sau femeie, tînăr sau bătrîn, spionul este spion, iar pedeapsa este aceeaşi. Insă, în ciuda riscurilor şi greutăţilor, tot mai multe femei au intrat în serviciile secrete. Nu ne referim, desigur, la acele femei ce sînt oricînd bucuroase să-şi rotunjească veniturile prin furnizarea unor informaţii, ci la sutele de femei care au ocupat posturi cheie în sistemul de culegere a informaţiilor şi care au adus o contribuţie energică la aprecierea informaţiilor, recrutarea şi instruirea informatorilor, au organizat servicii de curierat.

Femeia care a condus o şcoală de spionaj

Elisabeth Shargmüller, profesoară la Universitatea din Friedbourg, şi-a oferit serviciile colonelului Nicolai, şeful serviciilor de informaţii germane. Ea i-a propus să organizeze o şcoală de spionaj şi colonelul i-a dat mînă liberă.

Şcoala a fost deschisă, în 1915, la Anvers, strada Pepinierei nr. 10. Un expert, Ladislas Farago, a studiat pentru americani această experienţă originală. Iată ce ne spune:

„Clădirea şcolii a fost aleasă datorită aspectului său banal şi faptului că mai avea o ieşire în strada Armoniei. Viitorul elev, adus la şcoală într-o maşină închisă, ce oprea la intrare, era dus apoi de către Elisabeth într-o cameră mare,

bine mobilată, cu bibliotecă, conţinînd diverse manuale şi hărţi, cu un fonograf şi jocuri individuale. Uşa se închidea pe dinafară şi nu se deschidea decît atunci cînd i se aducea elevului masa.

Pe uşă stătea scris numele sub care elevul era cunoscut în şcoală şi care era cît se poate de banal: Hans, Karl etc. In primele zile era supravegheat fără să ştie. Camera era prevăzută cu oglinzi ce din interior păreau autentice, dar prin care se putea vedea din afară. Elisabeth Schargmüller avea astfel posibilitatea să observe anumite trăsături de caracter ale elevului său, în special puterea de a suporta singurătatea.

După o săptămînă, instructorii se prezentau unul cîte unul în camera elevului. Lingviştii îi predau dialectele şi argoul din ţara unde urma să acţioneze, experţii în cifru — criptografia, specialiştii în comunicaţii — folosirea cernelurilor simpatice, a radioului şi a telegrafului. Totodată, elevului i se predau şi diverse metode de luptă pe care trebuia să le folosească în cazul în care era descoperit. La sfîrşitul termenului afectat pentru instruirea lui era condus într-o cameră specială, unde era examinat în scopul de a se constata dacă era apt pentru multiplele cerinţe ale muncii de spionaj."

Elisabeth Schargmüller a redactat personal multe din manualele folosite în şcoala sa, iar unele dintre ele servesc şi astăzi ca model de instruire. Iată cîteva precepte, conţinute într-unul din aceste manuale, la fel de valabile astăzi ca şi acum aproape şaizeci de ani:

— ascundeţi-vă cunoştinţele lingvistice pentru a-i face pe alţii să vorbească sincer în faţa dumneavoastră;

— nu pronunţaţi şi nu scrieţi nici un cuvînt în limba dumneavoastră maternă, cînd sînteţi în străinătate;

— cînd primiţi informaţiile, întîlniţi-vă cu informatorul cît mai departe de locuinţa lui şi de cîmpul dumneavoastră de acţiune. La locul întîlnirii aduceţi-l pe drumuri ocolite şi, de preferinţă, seara. Un informator obosit este mai puţin bănuitor şi prudent, mai destins în conversaţie, mai puţin dispus să mintă sau să discute în contradictoriu —

toate acestea constituind avantaje în folosul inițiativei pe care trebuie s-o aveți întotdeauna dumneavoastră ;

— culegeți orice fel de informație, fără a manifesta un interes deosebit. Nu insistați asupra informațiilor importante sau a celor pe care trebuie să le obțineți. Cerîndu-le cu prea multă insistență, vă veți trăda dorința de a afla un anumit lucru ;

— ascundeți întotdeauna sub o mască de aparentă inocență informațiile pe care doriți să le culegeți. Dacă vreți să notați unele cifre sau dimensiuni este mai bine să le dați forma unor cheltuieli personale ;

— nu vorbiți și nu vă comportați altfel decît în limitele firescului, exceptînd cazurile cînd trebuie să faceți pe guralivul ;

— evitați orice tentație de a face pe atotștiutorul, de a epata, de a fi prea original, prea ingenios. Amintiți-vă de ceea ce spunea Talleyrand tinerilor diplomați : „Mai ales nu fiți prea zeloși. Veți ajunge mult mai departe mergînd mai încet. In materie de spionaj cele mai mari genii nu se fac niciodată remarcate". Amintiți-vă, de asemenea, cuvintele lui Henry Austin : „Geniul, această putere care orbește ochii muritorilor, cel mai adesea nu este decît perseverență deghizată" ;

— cînd doriți o locuință, încercați să obțineți o cameră sau un apartament avînd mai multe ieșiri. Imaginați-vă și repetați de mai multe ori modul în care veți putea ieși ;

— verificați continuu dacă nu sînteți urmărit, învățați tehnica de a scăpa din filaj ;

— nu faceți exces de băutură. Aveți încredere numai în femeile pe care le cunoașteți ;

— nu considerați niciodată că un lucru vine de la sine și nu luați în considerare o manifestare de prietenie sau de dușmănie aparentă, precum și autenticitatea unei informații sau inutilitatea alteia, dacă nu le-ați verificat în prealabil.

Elisabeth a obținut mari succese și a primit cele mai înalte distincții militare germane.

Multe servicii de informații i-au copiat metodele și au deschis școli de spionaj, după principii asemănătoare : englezii la Manchester, americanii la Washington, iar în timpul războiului o școală anglo-americană a funcționat la Oshawa (Canada).

ODETTE SANSOM

Odette Sansom, o englezoaică născută în Franța, mamă a trei fetițe, se stabilise cu cîțiva ani de zile înainte de izbucnirea războiului în Surrey, Anglia, unde ducea o viață fericită. In vara anului 1942, cînd avea 30 de ani, Odette Sansom a trimis o scrisoare Ministerului de Război britanic, oferindu-și serviciile, deși faptul că trebuia să-și părăsească pentru un timp fetițele o durea foarte mult. Curînd după aceea, Odette a fost invitată la o anumită adresă din Londra pentru o discuție cu un căpitan din armata engleză. In timpul întrevederii, căpitanul a constatat că interlocutoarea lui vorbea franceza fluent, cunoștea în detaliu ținutul din Franța unde se născuse și, pe lîngă aceasta, era curajoasă și prezenta încredere.

Inainte de a se încheia anul 1942, Odette avea să fie infiltrată în sudul Franței ocupate de germani. In documentele ei scria că se numea Odette Motoyer și că era de naționalitate franceză. Noua agentă făcea parte din Secția franceză a Serviciului de operații speciale, rețeaua „Spindle", și avea numele de cod „Size".

Singură, noaptea tîrziu, avînd în urma ei trei luni de pregătire specială, Odette a debarcat cu ajutorul unei plute pe o plajă de pe coasta franceză.

Indeplinind sarcini de curierat, ea a predat bani agenților acoperiți ai serviciului secret britanic, a dus informații unui post de radio clandestin pentru a le transmite în Anglia, a stabilit locuri de întîlnire pentru agenții parașutați de către avioanele britanice în vederea organizării rezisten-

ței împotriva cotropitorilor. In toate aceste acțiuni, Odette a dat dovadă de un curaj neobișnuit.

După mai multe luni de activitate, în aprilie 1943, Odette a fost arestată de către nemți, iar cariera ei de agentă secretă s-a încheiat. Supusă unor torturi groaznice și amenințată cu moartea, ea a refuzat să divulge locul unde se ascundeau operatorul unui post de radio clandestin și un ofițer al serviciului secret britanic. Odette a petrecut doi ani în lagărele naziste. In tot acest timp, ea a fost interogată și torturată continuu. Astfel, la un interogatoriu a fost arsă cu fierul roșu, iar altă dată i s-au smuls unghiile degetelor de la picioare, în scopul de a o sili să spună numele și adresele celor care făceau parte din aceeași rețea cu ea. Odette nu le-a acordat nici măcar satisfacția de a o auzi plîngînd.

Din fericire, trupele aliate au sosit la lagărul de la Răvensbruck, în mai 1945, mai înainte ca nemții să fi apucat să o trimită pe Odette la camera de gazare. Pentru merite deosebite, ea a fost decorată cu cea mai înaltă distincție britanică, „George Gross".

MARIA KNUTH

Cazul Mariei Knuth este primul caz de spionaj judecat de către un tribunal al R. F. a Germaniei după cel de-al doilea război mondial și este specific perioadei ce a urmat imediat conflagrației mondiale.

In 1947, în Berlin, multă lume suferea de foame și nu este deloc de mirare că Maria Knuth a luat contact cu lumea informațiilor într-un magazin de vechituri. Spre deosebire de milioanele de oameni care își aduceau lucrurile aci pentru a cumpăra cîte ceva de mîncare, atît cît să nu moară de foame, Maria Knuth le vindea pentru a obține bani cu care să-și continue viața bună de mai înainte. Această femeie aparținea acelei categorii de oameni, destul de puțin

numeroasă, care se adaptează tuturor situațiilor și știu să scoată maximum de beneficii de pe urma lor.

Proprietara magazinului de obiecte vechi la care Maria Knuth a venit să vîndă o haină de blană era Marie-Louise Frankberg. Maria Knuth era o femeie micuță, brunetă, dar sigură pe sine, foarte elegantă, și avea în jur de patruzeci de ani. Marie-Louise era blondă, înaltă, avea aceeași încredere în sine și, probabil, de aceea între ele s-a stabilit foarte repede un sentiment de simpatie.

Marie-Louise s-a oferit să-i plaseze cuiva haina de blană și i-a povestit despre modul în care reușea să vîndă diferite piese de mobilă stil, porțelanuri de Meissen, tablouri de maeștri vestiți și cum, de multe ori, reținea pentru ea și partenerul său unele lucrări deosebit de valoroase. Cînd a menționat numele partenerului ei, ochii Mariei-Louise au început să lucească. Acesta se numea Heiko Kunze, fusese cîndva ofițer și umbla întotdeauna îmbrăcat elegant. Marie-Louise i-a propus Mariei Knuth să-i facă cunoștință cu Heiko Kunze, pentru a se convinge personal că acesta era un tip deosebit.

O săptămînă mai tîrziu, Marie-Louise i-a înmînat Mariei Knuth o sumă frumușică de mărci germane, pe care le obținuse schimbînd la negru dolarii căpătați pentru haina de blană. Este demn de remarcat și faptul că Marie-Louise nu și-a oprit comisionul pentru serviciul adus. Astfel, cele două au ajuns să se împrietenească. Curînd după aceea, deoarece nu se simțea bine, Maria Knuth s-a internat în spital pentru niște analize și a rugat-o pe Marie-Louise s-o viziteze în timpul internării. Aceasta i-a cerut scuze că nu putea face acest lucru, întrucît urma să plece pentru cîteva săptămîni din oraș, dar i-a promis că-l va ruga pe prietenul ei să vină s-o vadă la spital și să o ajute cu ce-i va sta în putință.

In spital, Maria Knuth s-a simțit rău, doctorii i-au făcut tot felul de analize, dar au evitat să-i spună precis de ce suferea. La suferințele fizice s-au adăugat și cele morale. Se simțea singură și părăsită de toată lumea. Apoi, deo-

dată, pe neașteptate, s-a trezit cu un vizitator. Era căpitanul Heiko Kunze. Acesta a intrat în salonul în care se afla Maria Knuth, i-a sărutat ceremonios mîna și i-a înmînat un buchet mare de trandafiri. Pe urmă, a început să vorbească cu voce moale, intimă și cu o ușoară notă de umor. A vorbit despre magazinul de vechituri și despre clienții acestuia, despre greutățile vieții din acea perioadă, despre micile distracții ale vremii etc. Cînd a sfîrșit, i-a cerut Mariei Knuth să-și povestească viața. Dîndu-și seama că Heiko Kunze urmărea de fapt ceva, a spus deschis, fără ocolișuri, că fusese căsătorită cu Manfred Knuth, fiu de general, un om fermecător și atent, de meserie pilot de încercare. O vreme relațiile dintre ea și Manfred Knuth au fost foarte bune. Cît timp Manfred era plecat în diverse misiuni, care deveneau tot mai lungi, Maria cînta la un cabaret, unde își crease reputația de cîntăreață. Apoi, încetul cu încetul, întîlnirile dintre Manfred și Maria s-au rărit, ca într-o bună zi să înceteze definitiv. Pentru Maria, acest fapt a constituit un șoc și de-abia atunci și-a dat seama ce mult își iubea soțul. Tîrcoalele pe care i le dădeau admiratorii n-o încîntau deloc. Către sfîrșitul anului 1943, un producător de filme a auzit-o cîntînd și s-a dus, după spectacol, la cabina ei să o felicite. S-au plăcut și, curînd, au devenit amanți. Producătorul de filme a supus-o unui test în unul din studiourile din Hamburg. Testul s-a dovedit un succes și i s-a dat rolul principal în filmul pe care îl turna atunci producătorul respectiv. Din nou viața era frumoasă, dar, în drum spre casă, i-a prins un bombardament. Ea a rămas îngropată sub dărîmături douăzeci și patru de ore, iar cînd și-a recăpătat cunoștința se găsea într-un spital, înfășurată în bandaje.

Cînd i s-au scos bandajele, s-a uitat repede într-o oglindă și abia de și-a mai recunoscut fața, atît era de mutilată. De la spital a plecat la Berlin și, în timpul celor optsprezece luni cît a stat aci, și-a făcut mai multe operații estetice. Deși în perioada aceea Berlinul era înfometat, Maria Knuth a reușit să facă rost de banii care îi erau necesari pentru intervențiile estetice respective.

Heiko a ascultat-o fascinat, fără să scoată vreun cuvînt. Cînd a terminat de povestit, i-a promis că va reveni, dacă, bineînțeles, și ea dorea acest lucru. Maria Knuth a fost mai mult decît încîntată să audă că el voia s-o revadă. Il plăcuse pe frumosul ofițer și era prea fericită pentru a se gîndi la faptul că prietena ei Marie-Louise putea să se supere.

Două zile mai tîrziu, Heiko s-a reîntors și i-a povestit ceva despre trecutul său. A studiat istoria artei și un timp a fost redactor al unei reviste literare, dar a renunțat curînd la această îndeletnicire, în favoarea unui post mai bine plătit dintr-o agenție de reclame comerciale. S-a căsătorit cu o secretară, dar, în același timp, avea și o amantă, o tînără evreică cu numele de Ruth. A iubit-o mult pe Ruth și a făcut totul ca să nu fie trimisă în lagăr. Tot în scopul de a o apăra pe Ruth, dar și pentru a evita să fie trimis pe front, s-a angajat să lucreze la secția de propagandă a Inaltului Comandament militar german. In 1944, în ciuda tuturor intervențiilor lui, Ruth a fost arestată. Heiko a încercat tot ce i-a stat în putință ca să o elibereze, dar nimeni nu a putut să-l ajute.

Cînd a căzut Berlinul, în mai 1945, Heiko a fost luat prizonier de către sovietici, dar, după un an, a fost eliberat. Revenit la Berlin, s-a întîlnit cu Marie-Louise, pe care o cunoștea din anul 1943, și au hotărît să lucreze împreună la acel magazin de obiecte vechi.

In același timp, ei au hotărît să locuiască împreună, fără a se căsători însă și fără a se amesteca unul în afacerile sentimentale ale celuilalt, fiecare fiind liber să facă ce dorea.

Pe Maria Knuth, faptul că între Heiko și Marie-Louise nu era nimic serios din punct de vedere sentimental n-a putut decît s-o bucure.

Cînd i-a făcut cea de-a treia vizită, Heiko i-a propus să lucreze în calitate de achizitoare la magazinul de vechituri și i-a oferit pentru acest lucru 400 de mărci pe lună. Deși mai avea de făcut analize și de așteptat rezultatele la altele, Maria Knuth a părăsit repede spitalul și s-a prezentat la locul de muncă. Marie-Louise i-a urat bun venit și i-a ex-

plicat ce avea de făcut. Două zile mai tîrziu, Maria a plecat în prima ei deplasare în Germania de vest. Trebuia să ducă o serie de tablouri cu rame, nişte cărţi şi cîteva statuete la un apartament al lui Heiko din Frankfurt. Aci, Maria Knuth urma să se întîlnească cu Heiko pentru a primi noi însărcinări. Heiko a venit în apartament, care ţinea loc şi de birou, seara tîrziu. Au mîncat şi au petrecut noaptea împreună. Dimineaţa a primit noi misiuni. Trebuia să ducă nişte sculpturi din lemn la Essen, să ia nişte cărţi vechi de la Düsseldorf, să predea un plic la Köln şi să plece cu corespondenţa, care urma să o pregătească între timp Heiko, la Berlin.

Aceste misiuni, combinate cu întîlnirile amoroase cu Heiko, în apartamentul din Frankfurt, au durat un timp şi au fost pe placul Mariei Knuth. Apoi şi-a dat seama că în munca pe care o făcea era ceva suspect. Intr-o seară, cînd a simţit că Heiko băuse cam prea multă şampanie şi că era într-o dispoziţie bună, i-a spus că ştia totul despre adevăratele lui ocupaţii. Spre surprinderea ei, Heiko i-a replicat că nu înţelegea de ce o femeie cu inteligenţa ei îşi dăduse atît de tîrziu seama că afacerile cu obiecte de artă, vechituri etc. constituiau doar o acoperire pentru o acţiune mult mai serioasă. Apoi a adăugat că, cu toate acestea, pe Gregor nu putea decît să-l încînte recrutarea pe care o făcuse. Văzînd-o că nu înţelegea ce amestec avea în aceste afaceri un oarecare Gregor, despre care nu-i vorbise niciodată, Heiko i-a povestit Mariei Knuth cum, în timpul cît stătuse în lagăr, fusese anchetat de un ofiţer polonez şi cum i se redase libertatea. După eliberarea din prizonierat a fost contactat de un consul de la Misiunea Militară Poloneză din Berlin şi i s-a cerut sprijinul în procurarea unor hărţi vechi despre acest oraş. De asemenea, ofiţerul respectiv s-a interesat de magazinul Mariei-Louise şi despre clienţii pe care îi avea. O săptămînă mai tîrziu, Heiko preda consulului polonez hărţile cerute. Acesta s-a arătat încîntat de ele, le-a plătit, a solicitat să-i procure şi altele mai moderne şi s-a interesat de ofiţerii din trupele aliate de ocupaţie care vizitau magazinul

Mariei-Louise. Heiko şi-a dat seama că acţiunile lui puteau fi considerate ilegale, dar consulul plătea bine şi, în plus, făcea şi el parte dintre aliaţi. Din punctul de vedere al lui Heiko, Germania nu mai exista ca stat, aşa că puţin interesa în slujba cui se găsea.

La următoarea vizită, consulul a dat cărţile pe faţă şi i-a spus lui Heiko că, prin acţiunile sale, furnizase informaţii serviciului secret polonez, o infracţiune deosebit de gravă în ochii aliaţilor occidentali. La propunerea consulului de a colabora în continuare cu polonezii, Heiko, fără a ezita, şi-a exprimat acordul. De altfel, mersese prea departe pentru a mai putea da înapoi.

Cu timpul, Heiko Kunze avea să vadă că, de fapt, consulul era ofiţer de informaţii, iar şeful lui direct nu era altul decît ofiţerul care-l anchetase în timpul prizonieratului şi căruia îi promisese colaborarea după eliberare.

In cursul mai multor întîlniri, Heiko a primit instrucţiuni să organizeze o reţea de spionaj şi să pună la punct un serviciu de curierat foarte eficient. Cartierul general al reţelei s-a hotărît să fie Frankfurtul, iar numele de cod al acesteia — „Kolberg".

Reţelei i s-a trasat sarcina să culeagă informaţii despre Consiliul economic bizonal, înfiinţat la sugestia americanilor. Interesau în mod deosebit obiectivele, fondurile şi personalul acestui nou organ. De asemenea, reţeaua avea misiunea să pătrundă în rîndul militarilor americani dislocaţi în Germania.

Pentru a putea executa toate aceste misiuni, Heiko Kunze avea nevoie de documente de identitate valabile în Germania de vest, problemă pe care el a rezolvat-o în stilul său caracteristic. A căutat şi a făcut cunoştinţă cu o domnişoară bătrînă de familie bună, care lucra la secţia de poliţie din Frankfurt. Făcînd pe ofiţerul galant de altădată, Heiko a reuşit s-o determine pe domnişoara Opelt să-şi învingă scrupulele ce le avea şi să-i elibereze documentele necesare. Ulterior, în schimbul cîtorva buchete de flori, al unor sărutări de mîini şi al unor plimbări sau vizionări de filme, dom-

nişoara Opelt a devenit curiera reţelei şi, totodată, o sursă de informaţii importantă, deoarece avea grijă ca, ori de cîte ori bătea ceva la maşină, să dactilografieze un exemplar în plus pentru Heiko.

O altă problemă grea, pe care Heiko Kunze trebuia să o rezolve, înainte de a trece la treabă cu toate forţele, consta în găsirea unei reşedinţe la Frankfurt. Această reşedinţă trebuia să fie un loc care să nu atragă prin nimic atenţia asupra sa.

Din nou Kunze a folosit vechea sa tactică. A convins o văduvă, trecută de prima tinereţe, care îl primise cîndva să doarmă la ea de cîteva ori, să-l ia în gazdă. Văduva a acceptat, iar Heiko a făcut-o curiera lui.

După cîteva luni de activitate, reţeaua a început să producă. De la reşedinţa sa, Heiko Kunze a împînzit regiunea din jurul Frankfurtului cu căsuţe poştale, gazde ale caselor de întîlniri, rute de urmat pentru curieri, toate acestea avînd menirea să orienteze scurgerea informaţiilor înspre sediul central al reţelei. Din Frankfurt, informaţiile culese erau duse la magazinul de vechituri din Berlin de către Marie-Louise sau Heiko Kunze însuşi. Această legătură între Frankfurt şi Berlin constituia o chestiune importantă. Încontinuu cineva trebuia să fie cînd la un capăt al drumului, cînd la celălalt.

Problema a fost rezolvată cît se poate de bine prin „angajarea" Mariei Knuth. Cum aceasta era o fire descurcăreaţă şi-i plăcuseră întotdeauna aventurile, a devenit repede şefa serviciului de curieri.

Cu timpul, ea a primit şi alte misiuni. Farmecul natural al Mariei Knuth, precum şi personalitatea ei deosebit de vivace, îi permiteau să intre în relaţii cu tot felul de persoane, îndeosebi cu cele care ocupau poziţii importante în administraţia de stat şi în armată, cărora le cîştiga, cu destulă uşurinţă, încrederea. Bineînţeles că pentru toate acestea primea unele sume de bani destul de substanţiale şi ducea o viaţă aşa cum şi-o dorise: îmbelşugată şi plină de aventuri galante. Singurele ei necazuri constau în faptul că

marea dragoste a lui Heiko pentru ea se ofilise cu timpul, iar durerea pentru care se internase în spital reapăruse.

Analizele medicale au scos la iveală faptul că era bolnavă de o boală incurabilă şi înspăimîntătoare: cancerul. Doctorii i-au spus că mai avea de trăit cel mult doi ani. Cu toate acestea, a continuat să lucreze cu aceeaşi pasiune ca mai înainte. Cînd Heiko, din nu se ştie ce motive, s-a sinucis, comanda reţelei de agenţi a revenit Mariei Knuth. Ea a învăţat să manipuleze aparate de emisie-recepţie, a studiat codificarea şi decodificarea, modul în care se puteau organiza ascunzători, cutii poştale, gazde ale caselor de întîlniri, arta fotografierii şi transmiterii informaţiilor.

Sarcinile reţelei „Kolberg", după ce a preluat Maria comanda, constau în culegerea de date secrete despre efectivele şi armamentul trupelor britanice şi americane aflate în zonele ocupate, precum şi despre poliţia vest-germană, care, conform unor informaţii, avea să constituie nucleul viitoarelor forţe armate germane. Cea de-a doua misiune era uşor de îndeplinit, întrucît unul dintre informatorii Mariei Knuth, Westbelt, reuşise să se strecoare în poliţie şi dispunea de posibilităţi pentru a informa despre personalul acestui organ şi toate schimbările ce aveau loc în legătură cu el.

Se pare că Maria Knuth dispunea de mari calităţi pentru munca de informaţii, întrucît cei care o foloseau i-au pus la dispoziţie sume importante de bani pentru a închiria la Köln un apartament, unde dădea serate la care invita personalităţi ale administraţiei vest-germane.

Interesau în mod deosebit informaţiile cu privire la intenţiile puterilor occidentale de a înfiinţa organizaţia N.A.T.O. şi de a face din R. F. a Germaniei un membru activ al ei.

Maria Knuth nu folosea seratele sale în primul rînd în scopul culegerii de informaţii, ci pentru a-şi întări acoperirea de femeie din lumea bună, cu resurse materiale importante şi pentru a puncta persoanele pretabile a fi folosite ca surse de informaţii.

Mai tîrziu, ea a primit sarcina să încerce să pătrundă în „Amt Blank", viitorul Minister de Război al R. F. a Ger-

maniei. Aducîndu-şi aminte că Heiko Kunze fusese bun prieten cu un colonel ce lucra în această organizaţie, l-a căutat şi l-a rugat să o ajute să se angajeze ca secretară în viitorul minister. Colonelul a vrut să o ajute, dar o vagă bănuială i s-a strecurat în minte. De ce o femeie bogată cum părea să fie Maria Knuth dorea să se angajeze ca secretară ? Inainte de a propune angajarea ei, colonelul a cerut să fie verificată de către organul de contrainformaţii militare. După prima investigaţie au ieşit la iveală călătoriile ei în Berlinul răsăritean, faptul că fusese amanta lui Heiko Kunze despre care contraspionajul deţinea o serie de informaţii cum că ar fi făcut spionaj în favoarea unei puteri străine şi, pe deasupra, nu avea cunoştinţele necesare pentru postul pe care-l solicita !

Un ofiţer de contraspionaj, căpitanul Peterson, a primit ordin să se ocupe mai îndeaproape de cazul respectiv. Acest ofiţer, care se asemăna foarte mult la înfăţişare cu Heiko Kunze, a făcut cunoştinţă cu Maria Knuth, invitînd-o la restaurante, spectacole şi la plimbări.

Nu după mult timp, mai ales după ce Maria a aflat că Peterson avea unele relaţii prin care îi putea fi de folos, cei doi au devenit prieteni intimi. Astfel, au început să se întîlnească zilnic şi să discute o mare varietate de subiecte. De la Peterson, Maria a aflat o serie de „informaţii" despre „Amt Blank" pe care le-a transmis polonezilor. Intr-o zi, Peterson i-a spus că în timpul unui accident de circulaţie avariase o maşină a serviciului şi că nu avea bani pentru a plăti reparaţia. Maria „n-a scăpat" ocazia şi i-a spus că ea cunoştea un grup de industriaşi ce ar fi plătit bine pe cel care i-ar fi ajutat să afle planurile privind reorganizarea forţelor armate germane, deoarece voiau să facă oferte privind fabricarea de armament şi echipament militar.

La următoarea întîlnire, Peterson i-a adus un document ce părea să fie foarte important şi care putea să-i intereseze mult pe „industriaşii" respectivi. Maria a fost încîntată de el şi, cînd i-a propus să i-l dea cîteva zile, Peterson, îngrozit, a refuzat, spunînd că-l luase dintr-un seif, după ce plecaseră toţi ofiţerii acasă şi că, neapărat, trebuia să-l pună la loc a doua zi dimineaţa, mai înainte ca aceştia să vină la serviciu.

Fiind pregătită pentru o asemenea eventualitate, Maria a fotocopiat documentul în prezenţa lui Peterson, care, de altfel, a rămas să doarmă la ea toată noaptea. A doua zi, Maria Knuth a plecat la Berlin, fiind filată de agenţi ai serviciului de contraspionaj. La înapoierea de la Berlin, i-a adus lui Peterson banii necesari pentru ca acesta să plătească „reparaţia maşinii", precum şi o listă cu zece întrebări. Dacă răspundea la întrebările respective urma să i se dea destui bani ca să poată să-şi cumpere şi o maşină nouă. Intre timp, Maria s-a îndrăgostit de-a binelea de Peterson şi a hotărît să-i spună adevărul, încercînd, totodată, să-l recruteze.

Peterson a fost de acord să lucreze pentru serviciul de informaţii polonez.

Rolul lui Peterson de agent al serviciului de informaţii polonez n-a durat mult, întrucît veridicitatea informaţiilor furnizate de el a lăsat de dorit.

Maria Knuth a fost arestată în primăvara anului 1952. Procesul a avut loc la 26 ianuarie 1953, dar toate acestea nu o mai interesau : grav bolnavă, a fost internată într-un spital, unde i s-a făcut o operaţie. După puţin timp a murit.

CARRÉ MATHILDE, alias „Pisica"

Incarcerată timp de aproape şapte ani, înainte de a fi judecată, condamnată la moarte în ianuarie 1949, comutîndu-i-se apoi pedeapsa, pentru a fi eliberată în cursul verii anului 1954, „Pisica" a fost cauza unei serii întregi de arestări ce au constituit un dezastru pentru rezistenţa franceză. Trădarea acestei femei a dus la nimicirea, în

cursul iernii anului 1941—1942, a unei rețele de spionaj aliată foarte activă, înființată de un ofițer polonez, maiorul Roman Czarniawski, alias „Armand". Rețeaua avea ramificații în toată Franța. Mathilde Carré a fost atrasă la rețeaua lui Czarniawski în anul 1940, cînd se despărțise de soțul său și se lăsase sedusă de ofițerul polonez. Ea l-a ajutat pe Czarniawski să organizeze rețeaua „Interaliată" și să recruteze o serie de agenți. Dar, imediat ce a fost arestată de Abwehr, în noiembrie 1941, și-a trădat tovarășii de luptă.

Mathilde Carré a devenit amanta unui sergent de la Abwehr cu numele de Hugo Bleicher, căruia i-a furnizat informații ce au dus la arestarea a zeci de luptători din rezistență. Ea a continuat să lucreze pentru nemți, fără ca Londra să știe că se afla în mîinile inamicului. In ianuarie 1942, mesajele sale asigurau, printre altele, că trei crucișătoare germane din rada portului Brest nu se aflau în faza plecării în larg. La 11 februarie 1942, crucișătoarele „Scharnhorst", „Gneisenau" și „Prinz Eugen" au părăsit Brestul și s-au îndreptat spre Pas-de-Calais, surprinzîndu-i pe englezi nepregătiți. Invers, comunicările primite din Anglia și destinate „Pisicii" au dezvăluit nemților un secret militar : faptul că englezii plănuiau un raid spre Saint-Nazaire.

Un agent francez al S.O.E.-ului, „Lucas", luînd legătura cu ea pentru a-i restabili contactul cu Londra, a dedus că trădase și a reușit s-o convingă să plece în Anglia, motivînd față de nemți că de acolo putea culege informații mai interesante pentru ei. „Lucas" a dus-o astfel pe „Pisica" în Anglia, la 27 februarie 1942. Aci, ea a fost interogată îndelung de către serviciile secrete britanice și a colaborat cu ele, livrîndu-le, printre altele, un cod de radio german care le-a permis să „intoxice" la rîndul lor Abwehrul. Apoi a fost trimisă la închisoare, unde a stat pînă la sfîrșitul războiului, cînd a fost predată justiției franceze.

Personalitatea „Pisicii" a prezentat probabil vreun mister psihologic, ceea ce ar explica motivul pentru care condamnarea ei la moarte n-a fost executată ; totuși, se poate presupune că motivele trădărilor sale succesive au constat în lipsa oricăror scrupule morale și în marea ei aviditate după satisfacții materiale.

COPLON JUDITH

La 4 martie 1949, un cuplu iese din metroul din New York și o ia pe strada a treia. Deodată este oprit de un individ : „Sînt agentul Murphy de la F.B.I. Am ordin să vă arestez", îi spune el.

Cuplul este dus la postul de poliție cel mai apropiat. Bărbatul se numește Valentin Gubicev, funcționar sovietic la Națiunile Unite. El se află la New York din iulie 1946 și locuiește împreună cu soția sa într-un apartament din strada 108. Pe femeie o cheamă Judith (Judy) Coplon, are douăzeci și opt de ani și este analistă la Secția de securitate internă a Ministerului Justiției din Washington. In poșeta sa, polițiștii au găsit un document de treizeci și patru de foi, dactilografiate chiar de ea (fără să fie menționat destinatarul), referitor la un raport ultrasecret al F.B.I.

Judy Coplon era filată de la 7 ianuarie 1949.

La 10 ianuarie, Judy Coplon a cerut să i se dea, pentru că avea nevoie în activitatea pe care o desfășura, un raport secret asupra acțiunilor agenților sovietici. Alarmat, F.B.I.-ul i-a plasat un document fals. La 14 ianuarie, femeia s-a prezentat la superiorul său ierarhic și i-a cerut un concediu ca să-și prelungească week-end-ul din săptămîna aceea. Fiind bine apreciată în serviciu, șeful său i-a aprobat cererea.

In acea seară, ea a luat trenul spre New York. In urma ei se aflau patru agenți ai F.B.I.-ului. La sosirea în gara Pennsylvania din New York, s-a urcat în metrou și a mers pînă în strada 193. S-a făcut că se plimbă și că se uită într-o

vitrină cu bijuterii. In momentul acela, un individ a trecut pe lîngă ea, a depăşit-o, apoi a revenit, i-a spus ceva şi au intrat împreună într-un restaurant din Dyckman Street 143. Agenţii F.B.I.-ului continuau s-o urmărească, iar agentul T. Scott Miller Jr. a luat loc la o masă alăturată. Omul care o acostase pe Judy era Gubicev. Dar Scott Miller n-a putut să audă conversaţia.

La ieşirea din restaurant, cuplul a luat metroul şi a scăpat de filaj. Gubicev a coborît în strada 125. A sărit pe peron cînd uşile se închideau în urma lui. Judy s-a dus la rudele ei din Brooklyn şi a revenit la Washington la 18 ianuarie.

Vineri, 18 februarie, Judy a plecat iar la New York, unde s-a întîlnit din nou cu Gubicev, în acelaşi loc. Joi, 3 martie, a mai obţinut o învoire. A plecat a doua zi la New York şi a fost arestată împreună cu sovieticul.

La 15 martie, pentru Judy Coplon s-a plătit o cauţiune de 10.000 de dolari şi a fost lăsată provizoriu în libertate. Două infracţiuni se reţineau în sarcina ei: una comisă la Washington, cînd a furat documente secrete, şi alta la New York, cînd a transmis informaţiile secrete lui Gubicev.

Procesul intentat la 25 aprilie 1949, la Washington, a durat zece săptămîni. Judy Coplon a susţinut că luase în poşetă rapoartele ca să le citească şi să-şi extragă nişte notiţe pentru un roman pe care îl pregătea. Juriul a respins aceste motive şi, la 9 iunie, a condamnat-o la zece ani închisoare. A făcut apel şi a fost lăsată în libertate în schimbul unei cauţiuni de 20.000 de dolari.

Procesul din New York s-a deschis în februarie 1950. Avocatul lui Judy Coplon, un prieten, şi-a bazat pledoaria pe „dragostea nenorocită care-i cuprinsese pe aceşti doi tineri".

Dar, în ziua aceea, eforturile lui au fost zadarnice. Judy Coplon şi Gubicev au fost condamnaţi la cîte cincisprezece ani închisoare. Judy Coplon a făcut apel, a vărsat 40.000 de dolari cauţiune şi a rămas în libertate. Ea s-a căsătorit cu

avocatul său, Albert Socolov, în mai 1950, iar judecarea ei a fost anulată de către curtea de apel în luna noiembrie a aceluiaşi an. In ce-l priveşte pe Gubicev, acesta a fost obligat să părăsească imediat Statele Unite.

In fapt, justiţia n-a putut niciodată să dovedească că se transmiseseră într-adevăr nişte informaţii. Condamnarea fusese dată pe baza unor presupuneri. Cu această ocazie, publicul a aflat, fără să se mire de acest lucru, că F.B.I.-ul intercepta în secret comunicările dintre avocaţi şi clienţii lor, precum şi cele ale diplomaţilor străini. El îşi permitea, de asemenea, să aresteze fără mandat cetăţeni americani şi funcţionari ai Naţiunilor Unite.

C U P R I N S U L

Pag.

Șefi, informații, previziuni

— Colonelul Gauché 7
— Bill Cavendish-Bentinck 14
— Allen Welsh Dulles 20
— John A. McCone 23

Figuri de agenți

— Toko Yoshikawa, alias „Ito Morimura" : spionul eficace 27
— Alfred Frenzel : agentul bine implantat 31
— „Müller-Horunji" : agentul infiltrat 42
— Heinz Felfe : spion de profesie 47
— Georges Pâques sau spionul care a vrut să „devanseze istoria" 52

Femei în sistemele de culegere a informațiilor

— Femeia care a condus o școală de spionaj 62
— Odette Sansom 65
— Maria Knuth 66
— Karré Mathilde, alias „Pisica" 75
— Coplon Judith 77